

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ЛИТОВСЬКО-УКРАЇНСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ:
СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА
(2014-2024)**

**Спеціальність: 032 «Історія та археологія»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)**

Манжос Кристина Олексіївна
Студентка 4 курсу групи ІСТб-1-22-4.0Д

Науковий керівник:
Саган Галина Василівна,
професор кафедри всесвітньої історії,
доктор історичних наук, професор

Роботу захищено «___» _____ 20__ р.

Оцінка _____

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ ВІДНОСИН	13
Становлення двосторонніх відносин між Україною та Литвою після відновлення незалежності (1991–2014 рр.).....	13
2.2. Нормативно-правові основи стратегічного партнерства між Україною та Литвою.....	20
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЛИТВИ ТА УКРАЇНИ 2014–2024 РР	28
3.1. Політична підтримка України з боку Литви після 2014 року.....	28
Співпраця у сфері безпеки та оборони.....	33
3.3. Підтримка Литвою європейської та євроатлантичної інтеграції України.....	45
РОЗДІЛ 4. ГУМАНІТАРНА ТА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ЛИТВИ УКРАЇНІ У 2014–2024 РР	50
1. Гуманітарна допомога Литви Україні в період російсько-української війни.....	50
4.2. Підтримка українських біженців та переселенців у Литві.....	56
4.3. Освітні, культурні та громадські ініціативи у межах українсько-литовської співпраці.....	60
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	71

ВСТУП

У XXI столітті Україна стала одним із ключових суб'єктів міжнародної політики у Східній Європі, насамперед у контексті протистояння російській агресії та пошуку ефективних механізмів міжнародної підтримки. У цьому контексті важливу роль відіграють держави-партнери, які крок за кроком підтримують Україну на міжнародній арені. Однією з таких країн є Литовська Республіка, яка протягом останнього десятиліття демонструє активну дипломатичну, політичну, військову та гуманітарну підтримку України.

Актуальність теми дослідження викликана тим, що українсько-литовські відносини у період 2014–2024 років набули особливої інтенсивності та стратегічного значення. Починаючи з 2014 року, після анексії Криму Російською Федерацією та початку війни на сході України, Литва стала одним із найбільш активних союзників України серед країн Європейського Союзу та НАТО. Литовська держава послідовно підтримує територіальну цілісність та суверенітет України, виступає за посилення санкційної політики проти Росії, а також надає значну гуманітарну, військову та політичну допомогу. Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році роль Литви у підтримці України ще більше посилилася. Литовська влада активно сприяє розгортанню міжнародної допомоги Україні, підтримує українських біженців, надає гуманітарну допомогу, а також бере участь у відбудові постраждалих регіонів.

Важливість цього дослідження також визначається тим, що Литва є державою з подібним історичним досвідом, зокрема перебуванням у складі Радянського Союзу та подальшою боротьбою за незалежність. Саме тому литовський народ добре розуміє загрози, які становить російська агресивна політика для країн Центрально-Східної Європи. У цьому контексті підтримка України розглядається не лише як акт солідарності, але і як важливий елемент забезпечення безпеки всього регіону. Крім того, українсько-литовські відносини мають глибокі історичні корені, що бере свій початок ще з часів Великого

князівства Литовського, коли значна частина українських земель входила до його складу. Це створює додаткову основу для розвитку партнерських відносин між двома державами.

Предметом дослідження є стратегічне партнерство і гуманітарна допомога Литви Україні упродовж 2014–2024 рр.

Об'єктом дослідження є міжнародні відносини між Україною та Литовською Республікою у період з 2014 по 2024 рр.

Метою дослідження є комплексне висвітлення політики Литовської Республіки щодо України у період 2014–2024 років та визначення основних напрямів стратегічного партнерства між державами, а також дослідження масштабів та форм гуманітарної допомоги, яку Литва надає Україні.

Для досягнення зазначеної мети в ході дослідження були поставлені наступні завдання:

- опрацювати наявні джерела та визначити рівень наукового вивчення цієї проблеми;
- показати історичні засади українсько-литовських відносин;
- розкрити зміст стратегічного партнерства Литви та України 2014-2024 рр.;
- висвітлити масштаби та форми гуманітарної та соціальної допомоги Литви;

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 2014 до 2024 року. Нижня межа пов'язана з початком російської агресії проти України, анексією Криму та початком війни на сході України. Верхня межа зумовлена необхідністю аналізу сучасного етапу розвитку відносин між Україною та Литвою, включаючи період повномасштабної війни Росії проти України.

Територіальні межі дослідження охоплюють території України та Литовської Республіки, а також міжнародні політичні та дипломатичні майданчики, на яких відбувається взаємодія двох держав, зокрема у рамках міжнародних організацій.

Для виконання визначених завдань було використано комплекс теоретичних **методів дослідження**: історико-порівняльний метод, аналіз і

синтез, систематизація й узагальнення даних, представлених у науковій літературі щодо сучасного стану досліджуваної проблеми.

Наукова новизна полягає у комплексному аналізі литовсько-українських міждержавних відносин у 2014–2024 рр. крізь призму стратегічного партнерства та гуманітарної підтримки. У роботі виокремлено особливість литовської політики щодо України, яка полягала у поєднанні політичної, безпекової та гуманітарної підтримки як складових єдиного механізму стратегічного партнерства.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у подальших наукових дослідженнях з історії міжнародних відносин, зовнішньої політики України та країн Балтії.

Апробація дослідження здійснювалася під час участі у III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми історичної науки та освіти у дослідженнях молодих учених», де було представлено результати дослідження, присвячені литовсько-українським міждержавним відносинам, стратегічному партнерству та гуманітарній допомозі Україні у 2014–2024 рр.

Структура роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури (70 позицій, з них 25 позицій джерела). Загальний об'єм роботи становить 80 сторінок.

Ключові слова: литовсько-українські відносини, гуманітарна допомога, безпекове співробітництво, зовнішня політика Литви, стратегічне партнерство, міждержавне співробітництво.

РОЗДІЛ 1. ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Джерельна база нашого дослідження складається насамперед з офіційних документи, що мають високу цінність для вивчення наших питань. Особливо важливою є Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою¹, оприлюднена на сайті Президента України у 2024 р. Вона засвідчує, що литовсько-українське партнерство вийшло на рівень формалізованих довгострокових безпекових зобов'язань. Документ прямо говорить про стратегічне партнерство, регулярний політичний діалог, військову, гуманітарну та фінансову допомогу, підтримку європейської та євроатлантичної інтеграції України, реабілітацію поранених, відбудову та санкційний тиск на Росію. Для історіографії це важливо, тому що офіційна угода фіксує не лише політичні наміри, а й структурні напрями співпраці, які історик може використовувати як джерело для реконструкції сучасного етапу двосторонніх відносин.

Саме цей документ особливо чітко показує, що в 2024 р. співпраця України й Литви охоплювала вже не лише оборону, а й гуманітарну, економічну та відновлювальну сфери. У тексті угоди прямо вказано на надання Литвою військової, гуманітарної та фінансової підтримки, допомогу у відновленні інфраструктури, реабілітацію військових, співпрацю в енергетиці, кібербезпеці, гуманітарному розмінуванні та санкційній політиці. Таким чином, сучасний етап відносин України й Литви слід розглядати як багаторівневе стратегічне партнерство, а не як суто дипломатичний союз.

Окрім сучасних безпекових домовленостей, важливу частину джерельної бази становлять міжнародні договори та угоди, які відображають процес становлення й розвитку українсько-литовських міждержавних відносин після відновлення незалежності обох держав. Вони дають можливість простежити

¹ Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою.

формування договірно-правових засад співпраці у політичній, економічній, гуманітарній та оборонній сферах.

Базовим документом двосторонніх відносин є Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 р². Його положення закріпили принципи взаємної поваги до суверенітету, територіальної цілісності, рівноправності та розвитку широкого співробітництва між державами. Значення цього договору полягає в тому, що він визначив основні напрями українсько-литовського партнерства на тривалий період та став правовою основою для укладення подальших двосторонніх угод.

Важливим джерелом для дослідження політичного діалогу є Декларація Президента Литовської Республіки Валдаса Адамкуса та Президента України Леоніда Кучми від 28 березня 2002 р³. У документі підтверджено прагнення сторін до поглиблення співпраці в європейському політичному просторі, зміцнення регіональної безпеки та розвитку стратегічного партнерства. Декларація відображає спільне бачення сторонами ключових міжнародних викликів початку XXI ст. та демонструє високий рівень політичної взаємодії між державами.

Для вивчення економічного виміру відносин важливими є Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю від 4 серпня 1993 р⁴. та Угода про сприяння та взаємний захист інвестицій від 8 лютого 1994 р⁵. Ці документи регламентували розвиток торговельно-економічних

2

Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою : Договір Україна від 08.02.1994 : станом на 28 квіт. 1995 р.

³ Декларація Президента Литовської Республіки Валдаса Адамкуса Та Президента України Леоніда Кучми : від 28.03.2002. URL: <https://archyvas.lrp.lt/adamkus/oned03e.html?id=2802>.

⁴ Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю : Угода Каб. Міністрів України від 04.08.1993 : станом на 1 трав. 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_597#Text (дата звернення: 13.05.2026).

⁵ Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій : Угода Каб. Міністрів України від 08.02.1994 : станом на 27 лют. 1995 р.

зв'язків, створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності та розширення господарського співробітництва між двома країнами.

Гуманітарний напрям співпраці відображено в Угоді між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі освіти, науки та культури від 4 серпня 1993 р⁶. Документ заклав правові механізми для розвитку культурних контактів, академічних обмінів, наукового співробітництва та взаємодії освітніх установ. Саме такі форми співпраці сприяли зміцненню взаєморозуміння між суспільствами обох держав і створювали сприятливі умови для подальшого розвитку міждержавних відносин.

Особливе місце серед джерел займає Угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки стосовно співробітництва у сфері оборони від 13 квітня 2011 р⁷. Її положення передбачали розвиток взаємодії між оборонними відомствами, проведення спільних заходів з підготовки військовослужбовців, обмін досвідом та інформацією. Документ засвідчує, що поглиблення українсько-литовської співпраці у сфері безпеки розпочалося ще до російської агресії 2014 р., а тому подальша підтримка України з боку Литви стала закономірним продовженням уже сформованих партнерських відносин.

Таким чином, сукупність зазначених міжнародних договорів, декларацій та угод дозволяє всебічно дослідити основні напрями співробітництва між Україною та Литвою, простежити еволюцію їхніх відносин від встановлення дипломатичних контактів до формування повноцінного стратегічного партнерства у 2014–2024 рр.

6

Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі освіти, науки та культури : Угода Україна від 04.08.1993.

⁷ Угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки стосовно співробітництва у сфері оборони : Угода М-ва оборони України від

Проблема литовсько-українських міждержавних відносин у 2014–2024 рр. є відносно новою для історичної, політичної та міжнародницької науки. Попри значну кількість публікацій про зовнішню політику України, безпекову співпрацю з державами Балтії, європейську інтеграцію та гуманітарну підтримку України після 2014 р., у науковому середовищі досі немає цілісного дослідження, яке б у комплексі охоплювало стратегічне партнерство України та Литви, механізми гуманітарної допомоги, військово-політичну взаємодію та їхню трансформацію в умовах російської агресії. Наявні праці здебільшого аналізують або окремі напрями співробітництва, або ширший регіональний контекст, у межах якого литовсько-українські відносини розглядаються як один із прикладів успішної солідарності держав Центрально-Східної Європи.

Перший великий блок становлять роботи, що висвітлюють історичні та цивілізаційні передумови українсько-литовських контактів. У таких дослідженнях наголошується на тривалих зв'язках між народами, історичній пам'яті про спільне державне минуле у межах Великого князівства Литовського, а також на збереженні позитивного образу Литви в українському суспільстві. Стаття Я. Візняка «Литва-Україна: історична взаємопов'язаність та сучасні реалії»⁸ підкреслює, що сучасне партнерство двох держав має не випадковий, а глибоко вкорінений історичний характер, що стало важливою основою для подальшого політичного зближення. Подібну логіку простежує і праця Я. Візняка «Формування договірно-правової бази»⁹, де простежено еволюцію контактів після відновлення незалежності України та Литви.

До цього ж кола належать праці з історії культурної та гуманітарної дипломатії. У роботі І. Дацківа «Розвиток культурної дипломатії між Україною та

8

Візняк Я. Литва-Україна: історична взаємопов'язаність та сучасні реалії. *Гуманітарні студії* 2024, № 2(30). С. 57–69.
⁹ Візняк Я. Українсько-литовські відносини наприкінці ХХ–початку ХХІ ст.: формування договірно-правової бази. *Проблеми всесвітньої історії*. 2025. № 2(30). С. 57–69.

Литовською Республікою (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»¹⁰ показано, що культурні обміни, освітні проєкти, співпраця в академічному середовищі та взаємна підтримка інтелектуальних еліт створили сприятливе підґрунтя для політичного партнерства. Такі дослідження важливі для теми дипломної роботи, оскільки саме гуманітарна площина часто є тим каналом, через який формується довіра між державами під час криз. Водночас у цих працях гуманітарна допомога у вузькому сенсі, пов'язана з війною 2014–2024 рр., розглядається лише побіжно.

Другий блок складають наукові праці, присвячені політичному та безпековому партнерству України й Литви. Тут найбільш показовою є стаття К. Могильницької «Україно-литовське партнерство в сфері безпеки та оборони»¹¹, опублікована в журналі «Політичне життя» у 2020 р. Авторка доводить, що після анексії Криму та початку війни на Донбасі співпраця двох держав набула стратегічного характеру. У статті окреслено ключові напрями взаємодії: військово-технічне співробітництво, підготовка українських військовослужбовців, лікування поранених, підтримка оборонних реформ та створення ЛитПолУкрбриг. Ця праця є однією з найважливіших для розуміння того, як саме науковці описують перехід від звичайного добросусідства до глибокого безпекового партнерства.

Схожі висновки містяться й у статті Г. Луцишиної та Л. Корнат «Особливості співпраці України та Литовської Республіки у сфері національної безпеки та оборони у період 2000–2021 рр.»¹². Хоча ця публікація охоплює більш широкий хронологічний відрізок, саме вона дозволяє побачити, як ще до 2022 р. Литва послідовно виступала адвокатом України в євроатлантичному та

¹⁰ Дацків І. Розвиток культурної дипломатії між Україною та Литовською республікою (кінець ХХ - початок ХХІ ст.). *Україна–Європа–Світ : міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2020. № 24. С. 72-79.

¹¹

Могильницька К. Україно-литовське партнерство в сфері безпеки та оборони. *Політичне життя*. 2020. № 24. С. 120-129.

¹² Корнат Л., Луцишина Г. Особливості співпраці України та Литовської Республіки у сфері національної безпеки та оборони у період 2000–2021 рр. *Політикус*. 2021. № 1. С. 108–114.

європейському вимірах. Перевагою таких робіт є акцент на конкретних механізмах військової співпраці, але їхнім обмеженням є те, що гуманітарний компонент часто не аналізується як самостійний предмет дослідження.

Третій напрям історіографії становлять праці, присвячені зовнішньополітичному контексту та євроінтеграції. У дослідженнях про історичні передумови розвитку двосторонніх відносин у політичній сфері наголошується, що Україна та Литва були природними партнерами в регіоні, оскільки поділяли спільне бачення загроз безпеці, підтримували європейський вибір і виступали за зміцнення регіональної стабільності. У роботі М. Замікули «Україно-литовські відносини у контексті євроатлантичних процесів у Східній Європі»¹³ акцентується увага на співпраці України та Литви в контексті НАТО та євроатлантичної інтеграції, що дозволяє глибше зрозуміти роль Литви як послідовного адвоката євроатлантичного курсу України. Такі публікації важливі, бо дозволяють зрозуміти, що литовська підтримка України після 2014 р. не виникла раптово, а стала продовженням багаторічної політичної лінії, зорієнтованої на інтеграцію України до європейського та євроатлантичного простору.

Четвертий напрям становлять аналітичні публікації та огляди, які допомагають побачити місце Литви в системі міжнародної підтримки України. У цих матеріалах часто наголошується, що Литва була однією з найбільш послідовних держав ЄС і НАТО у допомозі Україні після 2014 р., а особливо після початку повномасштабної агресії Росії у 2022 р. У статті І. Туряниці «Аналіз ключових аспектів міжнародної політики Литви щодо підтримки України на фоні повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році»¹⁴ акцентується увага на

¹³ Замікула М. Україно-литовські відносини у контексті євроатлантичних процесів в Східній Європі. *Вісник Наукового інформаційно-аналітичного центру НАТО Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника*. 2008. №1. С. 55–60.

¹⁴

Туряниця І. Аналіз ключових аспектів міжнародної політики Литви щодо підтримки України на фоні повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. *Регіональні студії*. 2023. № 32. С. 146–151.

дипломатичній, військовій та політичній підтримці України з боку Литви, а праця А. Гневашевої «Аспекти міжнародної військової допомоги Польщі та країн Балтії Силам оборони України у роки широкомасштабної агресії РФ (2022–2023)»¹⁵ демонструє масштаби та системний характер литовської допомоги. Аналітичні видання та офіційні повідомлення демонструють, що Литва не обмежилася символічною підтримкою, а системно надавала військову, гуманітарну, фінансову й політичну допомогу. Разом з тим більшість таких публікацій має поточний або новинний характер і не замінює спеціального академічного дослідження.

У зв'язку з цим слід наголосити, що в українській та зарубіжній історичній науці майже відсутнє комплексне дослідження литовсько-українських міждержавних відносин саме в аспекті стратегічного партнерства та гуманітарної допомоги у 2014–2024 рр. Існуючі праці або концентруються на безпеці й обороні, або розглядають історичні витоки двосторонніх контактів, або аналізують культурну дипломатію та євроінтеграційний дискурс. Натомість інтегроване вивчення того, як гуманітарна допомога, військова підтримка, політична солідарність і правова фіксація партнерства взаємодіяли протягом усього десятиліття, у науковій літературі практично не представлено. Саме ця прогалина й зумовлює актуальність моєї теми дослідження.

РОЗДІЛ 2 ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ ВІДНОСИН

15

Гневашева А. Аспекти міжнародної військової допомоги Польщі та країн Балтії Силам оборони України у роки широкомасштабної агресії РФ (2022–2023). Військово-науковий вісник. 2025. № 43. С. 125–142.

Становлення двосторонніх відносин між Україною та Литвою після відновлення незалежності (1991–2014 рр.).

Сьогоднішній стан українсько-литовських відносин розпочинається з часу розпаду Радянського Союзу. Відновлення незалежності України та Литви відкрило шлях до двосторонніх відносин між двома країнами. Литва, підтримуючи українське самовизначення, стала однією з перших держав, яка офіційно визнала незалежність України в 1991 році, це рішення мало символічне значення, оскільки Литва сама перебувала в процесі боротьби за визнання своєї незалежності. Зворотній акт відбувся швидко: 26 серпня 1991 року Верховна Рада України визнала Литву як незалежну державу, що стало початком офіційних міждержавних контактів між двома країнами.

Встановлення дипломатичних відносин між двома країнами відбулось 21 листопада 1991 року Протоколом про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою¹⁶, це стало новим етапом у розвитку двосторонніх відносин.

Першим етапом у формалізації взаємовідносин стало відкриття дипломатичних представництв. Посольство Литви в Україні було відкрите у серпні 1992 року, а посольство України в Литовській республіці було відкрито в серпні 1993 року.

Період середини 1990-х та початку 2000-х років став переломним у розвитку українсько-литовських відносин, оскільки цей етап характеризувався інституціоналізацією співпраці та значним посиленням політичного діалогу на найвищому рівні. Президенти України Леонід Кучма та Литви Валдас Адамкус усвідомлювали, що зміцнення двосторонніх зв'язків відповідає інтересам обох народів. У 1995 році вони посилили обмін візитами на найвищому рівні, що заклало основу для постійного політичного діалогу. Такі зустрічі допомогли

16

Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою : Протокол Україна від 21.11.1991.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_0

краще зрозуміти позиції одна одної з питань європейської та НАТО-інтеграції, а також регіональної безпеки. Вершиною цього процесу стало створення Ради президентів України та Литви 29 жовтня 2002 року¹⁷. Цей орган офіційно запрацював після підписання Статуту обома лідерами у Вільнюсі. Рада президентів перетворилася на найвищий майданчик для переговорів і узгодження зовнішньої політики, що підкреслило прагнення країн до справжнього стратегічного партнерства.

У міжнародних організаціях Литва активно підтримувала українські реформи та прагнення до євроінтеграції. Литовські дипломати в Європейській Раді та інших структурах ЄС постійно лобювали поглиблення зв'язків з Україною, акцентуючи на необхідності стабільних і довгострокових відносин. Це ідеально вписувалося в офіційну позицію, зафіксовану в спільних заявах обох країн. Зокрема, у декларації від 28.03.2002 року президенти підкреслювали *«спільні стратегічні цілі зовнішньої політики Литовської Республіки та України»*, а також *«задоволення історично дружніми та тісними відносинами між Литовською Республікою та Україною»*¹⁸. Тож Литва бачила в Україні не просто сусіда, а ключового партнера для побудови нового європейського порядку. Також активно розвивався тристоронній формат співпраці – Міжпарламентська асамблея Верховної Ради України, Сейму та Сенату Польщі та Сейма Литви. Цей майданчик дозволив Литві, як члену ЄС з успішним досвідом трансформацій, системно ділитися з Україною своїми напрацюваннями в реформах. Регулярні засідання сприяли обміну досвідом щодо демократичних інститутів і верховенства права, що відповідало намірам президентів із декларації від 28.03.2002 року *«забезпечити всебічний регулярний політичний діалог на найвищому рівні»* та *«запропонувати Сейму Литовської Республіки та Верховній Раді України створити Литовсько-українську*

М

17

18

Декларація Президента Литовської Республіки Валдаса Адамкуса Та Президента України Там само.

в

о

я

і

р

д

До того ж Литва активно допомагала Україні глибше інтегруватися в міжнародні організації та безпекові формати, це було особливо помітно в підтримці співпраці з НАТО. В зазначеній вище декларації було зафіксовано підтримку з боку Литви євроатлантичного курсу України, зокрема підкреслювалася готовність допомагати у процесі інтеграції до ЄС та підтверджувалося прагнення України зміцнювати партнерські відносини з Альянсом. Це означало, що литовська сторона брала активну участь у розробці Плану дій Україна-НАТО²⁰, який був ухвалений у листопаді 2002 року. У документі були визначені основні кроки для поглиблення співпраці між Україною та Альянсом у сфері безпеки. Також Литва підтримувала залучення України до ширших міжнародних ініціатив. Зокрема, йдеться про участь у програмі «Партнерство заради миру», до якої Україна приєдналася ще у 1994 році. У період 1995–2004 років почала формуватися і згодом закріпилася практика щорічних зустрічей президентів і міністрів.

Такі робочі візити та участь у самітах забезпечували постійний зв'язок між сторонами, що давало можливість обговорювати актуальні питання та узгоджувати позиції на міжнародній арені. Литва також активно підтримувала ініціативу «Східне партнерство» (*Rytc partnerystè*), розглядаючи її як новий інструмент ЄС для поглиблення співпраці з Україною, Молдовою та Грузією. Керівництво країни вбачало в ній шанс поступово інтегрувати ці держави до європейських стандартів і процесів, не висуваючи при цьому чітко визначених строків для їхнього вступу до ЄС.

У листопаді 2004 року, після доволі суперечливих результатів другого туру президентських виборів в Україні, розгорнулася політична криза. З часом вона переросла у масштабні протести, відомі як Помаранчева революція. Вже за кілька днів, 26 листопада, до Києва запросили міжнародних посередників, серед яких був і президент Литви Валдас Адамкус. Литва, в особі Адамкуса, разом із президентом Польщі та представниками ЄС активно долучилася до процесу

20

(дата звернення: 13.05.2026).

мирного врегулювання ситуації. Перший «круглий стіл» за участі українських політиків і міжнародних медіаторів відбувся саме 26 листопада 2004 року. Це показало, що Європейський Союз готовий брати участь у вирішенні кризи і виступати своєрідним гарантом демократичного процесу. Офіційно важливість ролі Литви була підтверджена на засіданні Ради міністрів закордонних справ ЄС 13 грудня 2004 року. Тоді литовський міністр закордонних справ наголосив, що довіра до Адамкуса і польського президента як представників усієї європейської спільноти свідчить про віру Європи в мирне вирішення конфлікту. Після завершення кризи та зміни влади в Україні Литва, і особисто Адамкус, продовжили підтримувати демократичні перетворення в державі. У своєму інтерв'ю 2007 року він зазначав, що Помаранчева революція фактично відкрила для України справжній шлях до Європи. У цьому контексті Литва виступала як близький партнер, який і надалі був готовий допомагати Україні у просуванні до євроінтеграції та впровадженні реформ.

У 2004-2014 роках відносини між Литвою та Україною помітно активізувалися, і не лише в політичному плані, а й в економічному та культурному. Після того як Україна задекларувала курс на європейську інтеграцію, співпраця між державами отримала новий імпульс. Це, фактично, створило основу для її розширення у різних сферах. Як зазначається у публікації «Friendly Neighbours» Міністерства закордонних справ Литви, обсяги торгівлі між країнами зростали: якщо у 2003 році товарообіг становив приблизно 374 млн доларів США, то вже у 2006 році – 575,7 млн²¹. У цьому ж джерелі підкреслюється, що литовські компанії активно інвестували в українську економіку. Причому в різні галузі, від промисловості й будівництва до транспорту, комунікацій, готельно-ресторанного бізнесу та нерухомості.

Окремо варто згадати про транспортно-логістичну співпрацю. Одним із ключових проєктів став «Viking Train»²² або ж залізничний коридор «Viking»,

21

22

– це спільний проєкт литовських, білоруських, українських, молдавських, сакартвельських та

який мав поєднати Балтійське море (через порт Клайпеда) з Чорним морем через територію України. Ідея полягала у створенні альтернативного маршруту перевезень, що підсилював стратегічне значення партнерства між країнами. Станом на початок 2007 року, за тими ж даними, обсяг прямих литовських інвестицій в Україну сягав приблизно 63,7 млн доларів США. Крім того, в Україні діяла досить велика кількість підприємств із литовським капіталом.

У 2013–2014 роках Литва зайняла одну з найбільш активних позицій серед європейських держав у підтримці Євромайдану та територіальної цілісності України. Уже 22 січня 2014 року Міністерство закордонних справ Литви різко відреагувало на загибель протестувальників у Києві, заявивши про «глибоке шокування» цими подіями. Литовська сторона висловила співчуття родинам загиблих, засудила застосування сили як владою, так і можливими провокаторами, і закликала до негайного припинення насильства, проведення

о

б

,

є

к

т Після анексії Криму Росією та початку конфлікту на сході України Литва зайняла чітку і послідовну позицію. Вона рішуче засудила так звані «референдуми» на окупованих територіях, назвавши їх незаконними та такими, що порушують міжнародне право і Конституцію України²⁵. Крім того, литовська дипломатія закликала до врегулювання ситуації мирним шляхом: через національний діалог, демілітаризацію, звільнення заручників і проведення переговорів *«Ми закликаємо Росію сприяти врегулюванню ситуації в Україні не*

²⁴ Азербайджанських залізниць, портово-стивідорних компаній, Клайпедського, Одеського та Чорноморського портів, що з'єднує залізницею Балтійське, Чорне та Каспійське моря.

²⁵

²⁶

с

л

і

лише гучними заявами, а й конкретними діями – припинити анексію Криму, відвести свої війська від кордону з Україною та публічно засудити дії озброєних

с
е Окремо Литва зверталася до Росії із закликом перейти від заяв до конкретних дій: припинити анексію Криму, відвести війська від українських кордонів і засудити діяльність збройних формувань на сході України.

р Події листопада 2013 року фактично зірвали плани підписання Угоди про асоціацію на Вільнюському саміті. Проте вже після революції нове українське керівництво відновило переговори щодо її укладення, Литва послідовно підтримувала ці кроки, розглядаючи Угоду як один із ключових етапів на шляху до європейської інтеграції України. У 2014–2017 роках співпраця між країнами в цьому напрямі стала більш практичною, Литва активно долучалася до процесу адаптації українського законодавства до норм ЄС, що було необхідним для реалізації положень Угоди. До роботи також залучалися литовські експерти та консультанти, які співпрацювали з українськими державними установами і допомагали впроваджувати відповідні реформи.

а Отже, розвиток українсько-литовських відносин у період після відновлення незалежності обох держав (1991–2014 рр.) демонструє поступовий перехід від формального дипломатичного визнання до якісно глибокого стратегічного партнерства. Вже на початковому етапі було закладено міцну політико-правову основу двосторонніх відносин через встановлення дипломатичних контактів, відкриття посольств і формування постійних механізмів взаємодії. Упродовж 1990-х – початку 2000-х років співпраця набула інституційного характеру, що проявилось у регулярних візитах на найвищому

н

о

я «We call on Russia to contribute towards the settlement of the situation in Ukraine not only with loud statements, but with concrete actions – to stop the annexation of Crimea, to pullback its troops from the Ukrainian border and to publicly condemn the acts of armed separatists in Ukraine’s southeast...»

27

там само.

х

о

рівні, створенні спільних міждержавних органів та активізації політичного діалогу.

Особливого значення набув євроінтеграційний вимір відносин, у межах якого Литва виступала одним із найпослідовніших адвокатів України в європейських і євроатлантичних структурах. Підтримка литовської сторони сприяла посиленню міжнародних позицій України, зокрема в контексті співпраці з НАТО та ЄС. Важливу роль у поглибленні партнерства відіграли також тристоронні та багатосторонні формати взаємодії, які дозволили обмінюватися досвідом демократичних трансформацій і реформ.

Події 2004 року та подальші політичні процеси в Україні ще більше активізували роль Литви як надійного союзника та посередника у кризових ситуаціях. У 2013–2014 роках позиція Литви на підтримку Євромайдану та територіальної цілісності України засвідчила сталість її зовнішньополітичного курсу щодо України. Таким чином, у досліджуваній період українсько-литовські відносини еволюціонували до рівня стійкого стратегічного партнерства, заснованого на спільних демократичних цінностях, взаємній підтримці та прагненні до європейської інтеграції.

2.2. Нормативно-правові основи стратегічного партнерства між Україною та Литвою

Період 1991–1994 років відзначався підписанням низки договірно-правових актів, що створювали правову основу співпраці.

Серед найважливіших варто виділити: Угоду про співробітництво у сфері

о

с

в

і

т

и Стаття 1 угоди закріпила положення: *«розвивати і підтримувати співробітництво між відповідними організаціями і установами двох країн в галузі освіти, науки, культури... на основі принципів рівноправності і взаємної поваги»*³⁰. Це відкрило широкі можливості для академічних обмінів, спільних дослідницьких проєктів і взаємодії навчальних та наукових закладів.

у Стаття 2 відображала турботу про національні меншини: *«визнавати права*

к

и

ц Культурна співпраця була підсилена положеннями статей 6 і 7, які передбачали *«проводити дні культури, фестивалі та спільні заходи, створювати умови для співпраці між музичними та театральними закладами»*

к

у

д

б

п
28

Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі

29

о
там само.

там само.

там само.

там само.

и

яка була підписана 4 серпня 1993 року в Києві. У преамбулі угоди зазначається,

н

що Україна та Литва спираються на *«історичні корені дружби між народами*

Угода 1993 року стала ключовим документом, який закріпив гуманітарний вимір українсько-литовських відносин, окреслив пріоритети співпраці в освіті, науці та культурі й заклав правові підстави для тривалого партнерства.

Угода про дружбу та співробітництво між Україною і Литовською

Р

е

с

п

у

б

л

і

к

о

ю

1 Окремі статті регулюють широке коло питань: від військової безпеки до захисту прав людини. Стаття 6³⁸ гарантує права національних меншин, включаючи можливість користування рідною мовою, розвиток культури, освіти та релігійного життя, що забезпечує збереження національної ідентичності

Г

р

о Партнерство охоплює також сфери економіки та торгівлі. Стаття

м

у

33

Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою : Договір України на фундамент двосторонніх відносин, визначивши принципи мирного

34

35 Там само.

36 Там само.

37 Там само.

38 Там само.

39 Там само.

40 Там само.

і

к

⁴⁰ передбачає розвиток торговельно-економічного співробітництва на ринкових

з

а

с

а

д

а Особлива увага приділяється і сфері безпеки та правопорядку. Статті 20-
⁴⁴ передбачають спільну боротьбу зі злочинністю, зокрема з тероризмом,
організованою злочинністю та незаконною міграцією, а також розвиток правової
допомоги між державами.

в Важливим доповненням нормативно-правової бази українсько-литовських
відносин стала Угода про вільну торгівлю 1993 року⁴⁵ (набрала чинності у 1995
р., втратила чинність у 2004 р.), яка закріпила принципи безмитної торгівлі між
Україною та Литвою, недискримінаційного регулювання економічних відносин і
сприяння розвитку взаємної торгівлі. Ця Угода передбачала скасування мит і
кількісних обмежень, забезпечення свободи транзиту товарів, уніфікацію митних
процедур та створення двосторонньої комісії для координації торговельно-
економічного співробітництва, що стало важливим кроком у формуванні
економічного виміру партнерства між державами.

Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння

т

а

х

⁴⁰

⁴¹ Там само.

⁴² Там само.

⁴³ Там само.

⁴⁴ Там само.

⁴⁵ Там само.

Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю : Угода Каб.
Міністрів України від 04.08.1993 : станом на 1 трав. 2004 р.

м

⁴⁶

Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння та взаємний захист

н

н

н

е

с

Угода визначає, що термін «інвестиція» охоплює різні активи: нерухомість, цінні папери, права інтелектуальної власності та концесії на природні ресурси, а під «інвестором» розуміються фізичні та юридичні особи обох країн, а також підконтрольні ними організації третіх держав. Кожна договірна сторона зобов'язувалась створювати сприятливі умови для інвесторів іншої сторони, забезпечувати справедливе й рівне ставлення, надавати режим найбільшого сприяння, повний захист інвестицій та доходів, а також гарантувати відшкодування у випадку втрат, експропріації чи знищення активів: *«інвестиції не будуть націоналізовані, експропрійовані або піддані заходам, що еквівалентні*

к

с

п

р

о Важливим напрямом співпраці стало також формування транспортно-логістичних зв'язків між державами. У другій половині 1990-х – на початку 2000-р років було активізовано взаємодію між транспортними відомствами, портовими адміністраціями та суб'єктами господарювання. Особливого значення набуло використання потенціалу морських портів України у поєднанні з можливостями Ілайпедського морського порту, який виступав важливим транзитним вузлом Балтійського регіону.

і Вступ Литви до НАТО та Європейського Союзу у 2004 році мав особливе значення для розвитку українсько-литовських відносин. Цей крок кардинально змінив характер двосторонньої співпраці, перетворивши Литву на провідника європейських і євроатлантичних цінностей у взаємодії з Україною.

к

47

там само.

там само.

ІКСІД – це Міжнародний центр з вирішення інвестиційних спорів (International Centre for

м

Військово-технічне співробітництво між Україною та Литовською Республікою у 2000-2014 рр. формувалося поступово, спираючись на розвиток нормативно-правової бази, яка відображала узгоджені безпекові інтереси обох країн. Першим етапом стало укладення у 2000 р. угоди між оборонними відомствами, яка започаткувала інституційну взаємодію у військовій сфері. Подальше поглиблення співпраці відбулося із підписанням 13 квітня 2011 р. оновленої угоди 2000 року між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки⁵⁰, яка замінила попередній документ.

Угода 2011 р. визначила основну мету співробітництва як *«сприяння співробітництву в галузі оборони на основі принципу взаємності»*⁵¹, підкреслюючи при цьому необхідність дотримання національного законодавства та міжнародних зобов'язань сторін. Вона значно розширила сфери взаємодії, закріпивши такі ключові напрями, як демократичний контроль над збройними силами, воєнна політика та стратегія, оборонне планування та формування бюджету, а також освіта й навчання і командування, управління та зв'язок. Окремо передбачалася участь у міжнародних операціях з підтримання миру та проведення гуманітарних операцій, що відповідало курсу України на зближення з євроатлантичними структурами. Інституційний механізм виконання угоди передбачав координацію через уповноважені підрозділи, які мали право щорічно розробляти та підписувати План двостороннього співробітництва⁵², що забезпечувало системність і регулярність контактів. Водночас фінансові аспекти співпраці будувалися на принципі взаємності: *«Сторона, що направляє, покриває витрати на транспортування»*, тоді як приймаюча сторона забезпечує

«

х

а

⁵⁰Угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки стосовно співробітництва у сфері оборони: Угода М-ва оборони України від

⁵¹Там само.

⁵²Там само.

Там само.

а

н

Важливо, що угода прямо закріплювала євроатлантичний контекст співпраці, зокрема визнаючи *«важливу роль Організації Північноатлантичного договору...в забезпеченні міжнародного миру та безпеки»*⁵⁴ та наголошуючи на значенні особливого партнерства України з НАТО.

Наприкінці періоду ключовим для українсько-литовського партнерства стало тверде сприяння Литви євроінтеграції України. Литовська сторона активно виступала за підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, наголошуючи на необхідності прояву політичної волі обох сторін. Представники Литви в інституціях ЄС підкреслювали важливість визначення чітких часових рамок для укладення цієї угоди, розглядаючи її як ключовий і

н Отже, у 1990–2010-х роках українсько-литовське стратегічне партнерство формувалося завдяки системі договірно-правових документів, які визначили основи взаємодії у сфері безпеки, економіки, освіти, науки, культури та прав людини. Зокрема, Угода про дружбу та співробітництво, угоди про торгівлю, інвестиційну співпрацю та військово-технічне співробітництво закріпили принципи суверенної рівності, непорушності кордонів, мирного врегулювання конфліктів, розвитку економічних та транспортно-логістичних зв'язків, а також спільної діяльності у сфері безпеки. Вступ Литви до НАТО та ЄС у 2004 році суттєво змінив контекст співпраці, перетворивши її на платформу підтримки євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України, що відобразилося в активній лінії Вільнюса на підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та в посиленні політичної солідарності між країнами.

г Історичні засади українсько-литовських відносин у 1991–2014 рр. заклали міцну основу для стратегічного партнерства, еволюціонувавши від дипломатичного визнання до інституціоналізованої співпраці. Спільний

б

54

Джерело: ukrainianfor.com. Литва закликала ЄС набратися волі і зрештою підписати Асоціацію з

У

к

р

а

р

н

я

о

історичний досвід, подібність зовнішньополітичних орієнтирів та прагнення до зміцнення безпеки у Східній Європі стали основою для активного розвитку двосторонньої співпраці. Литва однією з перших визнала незалежність України, а встановлення дипломатичних відносин та відкриття посольств створили передумови для розвитку політичного діалогу й інституційної взаємодії.

Важливим етапом стало поглиблення політичної співпраці у другій половині 1990-х – на початку 2000-х років. Регулярні зустрічі президентів, створення Ради президентів України та Литви, міжпарламентська співпраця й активна взаємодія у міжнародних організаціях сприяли зміцненню стратегічного партнерства. Литва послідовно підтримувала європейський та євроатлантичний курс України, виступаючи її партнером і посередником у відносинах з ЄС та НАТО. Особливо важливою стала підтримка України під час Помаранчевої революції та Євромайдану, коли Литва відкрито підтримала демократичні зміни та територіальну цілісність української держави.

Основою двосторонніх відносин стала широка нормативно-правова база, сформована у 1990–2010-х роках. Укладені міждержавні угоди закріпили принципи суверенної рівності, непорушності кордонів, мирного врегулювання конфліктів та взаємної поваги. Вони охоплювали сфери політики, безпеки, економіки, транспорту, освіти, науки, культури та захисту прав національних меншин. Важливе значення мали угоди про дружбу та співробітництво, вільну торгівлю, захист інвестицій і військово-технічне співробітництво, які створили правові механізми для довготривалої взаємодії між державами.

Після вступу Литви до ЄС і НАТО у 2004 році українсько-литовські відносини набули нового змісту. Литва перетворилася на одного з головних партнерів України у питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції, активно підтримуючи підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, участь України у програмах співпраці з НАТО та реалізацію демократичних реформ. Водночас розвивалися економічні, транспортно-логістичні та гуманітарні зв'язки, що сприяло поглибленню міждержавної співпраці.

У 1991–2014 рр. сформувалася міцна політична, правова та інституційна основа стратегічного партнерства між Україною та Литвою, що заклала фундамент для його поглиблення після початку російської агресії проти України в 2014 році.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЛИТВИ ТА УКРАЇНИ

2024 РР

3.1. Політична підтримка України з боку Литви після 2014 року

Після Революції Гідності Литовська Республіка стала одним із найбільш послідовних і активних партнерів України у протидії російській агресії. Політична підтримка Литви охоплювала двосторонній, регіональний та міжнародний рівні й проявлялася у системному відстоюванні територіальної цілісності України, просуванні санкційної політики та активній дипломатичній діяльності.

Литва з перших днів після анексії Криму у 2014 році зайняла одну з найжорсткіших позицій у ЄС, не визнаючи незаконну окупацію та підтримуючи територіальну цілісність України *«Литва засуджує незаконну анексію частини суверенної території України та її незаконне включення до складу Російської*

Ф

е

д

е

р

а Важливу роль у формуванні зовнішньополітичного курсу відіграла президентка Даля Грибаускайте, яка неодноразово підкреслювала, що агресія РФ проти України загрожує всій Європі, закликаючи до єдності Заходу. Її позицію продовжив президент Гітанас Науседа, який підтвердив стратегічний характер підтримки України та неодноразово заявляв про невизнання окупації українських територій. Литва також є серед лідерів у просуванні Кримської платформи та ~~на~~ засудженні гібридних загроз. До 2024 року ця позиція еволюціонувала в повну

а

и

57

в

Литва не визнає документи, видані в Криму після 2014 року - Патріот Донбасу. *Патріот*

д

Дата звернення: 13.05.2026).

и

в

в

в

На міжнародному рівні Литва активно брала участь у діяльності Європейського Союзу, НАТО, ООН та ОБСЄ з метою підтримки України. У межах ЄС Литва послідовно виступала за запровадження та посилення санкцій проти Російської Федерації, а також підтримувала політику міжнародного тиску на неї *«Литва засуджує війну Росії проти України та продовжує виступати за розширення політики санкцій проти Росії. Європейський Союз та інші країни-однодумці повинні продовжувати посилювати свої суворі санкції проти Росії, доки країна не припинить агресію проти України та не виведе свої війська з*

о

к

у

п

о

в На регіональному рівні важливим інструментом взаємодії став Люблінський трикутник, створений у 2020 році, став важливим регіональним форматом тресторонньої співпраці між Україною, Польщею та Литвою. Ця платформа була започаткована 28 липня 2020 року в Любліні (Польща) шляхом підписання спільної декларації міністрами закордонних справ трьох країн: Дмитром Кулебою (Україна), Яцеком Чапутовичом (Польща) та Лінасом Лінкявічусом (Литва).

е Ініціатива мала на меті посилення політичного, економічного, воєнного та соціального співробітництва в регіоні Центральної та Східної Європи. Документ наголошував на підтримці суверенітету та територіальної цілісності України,

т

60

Lithuania condemns Russia's war against Ukraine and continues to advocate for the expansion of a

61

62

Сейм Литви ухвалив резолюцію «Про обмеження впливу терористичної росії». *Укрінформ -*

60

к

61

62

у рамках НАТО країна сприяла зміцненню східного флангу Альянсу та розвитку

протидії російській агресії, а також сприянні європейській та євроатлантичній інтеграції Києва, без дублювання основних двосторонніх чи багатосторонніх механізмів. Литва, як один з ініціаторів, бачила в трикутнику інструмент для консолідації «Тримор'я»⁶³ та противаги гібридним загрозам з боку РФ.

Формат передбачав регулярні зустрічі міністрів закордонних справ (включно з багатосторонніми заходами), консультації на рівні керівництва МЗС та створення спеціальних представників у міністерствах для координації. Це забезпечувало інституціалізацію співпраці, роблячи її гнучкою платформою для оперативних рішень.

Литва активно просувала Люблінський трикутник як інструмент регіонального лідерства, координуючи зусилля з Польщею для підтримки України на тлі війни. Перші саміти президентів (Зеленський, Дуда, Науседа) у –2022 рр. фокусувалися на санкціях проти РФ, постачанні зброї та захисті кордонів. У 2022 році, після повномасштабного вторгнення, формат став платформою для спільних заяв про ізоляцію Москви та гуманітарної допомоги. До 2024 року Литва через трикутник лобювала визнання РФ спонсором тероризму та посилення східного флангу НАТО. На зустрічі у Вільнюсі в 2024 році було підписано угоди про безпеку, де Литва координувала розмінування та відновлення.

Водночас Литва у тісній координації з Латвією та Естонією формувала спільну регіональну позицію щодо протидії російській агресії, що проявлялося у спільних заявах, узгодженій санкційній політиці та координації підтримки

У двосторонні відносини між Україною та Литвою характеризувалися регулярними політичними контактами на найвищому рівні, активною

63

Тримор'я – міжнародна економічна та інфраструктурна ініціатива, що об'єднує 12 країн Європейського Союзу й Україну, розташованих поблизу Балтійського, Чорного й Адріатичного морів.

Рудько С. Балтійський щит України: Литва, Латвія та Естонія – три роки послідовної військової

п

і

н

т

р

міжпарламентською співпрацею та узгодженими дипломатичними позиціями щодо ключових міжнародних питань. Це підтверджується численними зустрічами президентів, урядових делегацій та парламентів обох держав, особливо після 2014 року та у період повномасштабної агресії Росії. Зокрема, у спільній заяві президентів України та Литви у 2022 році сторони підтвердили непохитну підтримку суверенітету та територіальної цілісності України та

з

а

с

у

д Отже, у період 2014–2024 років українсько-литовські відносини набули характеру повноцінного стратегічного партнерства, яке ґрунтується на спільних безпекових інтересах, демократичних цінностях та послідовній підтримці суверенітету й територіальної цілісності України. Після Революції Гідності Литва стала одним із найактивніших адвокатів України на міжнародній арені, вайнявши принципову позицію невизнання анексії Криму та засудження російської агресії, що залишалася незмінною впродовж усього досліджуваного періоду.

і Важливим елементом політичної підтримки стала активна діяльність Литви в рамках ЄС, НАТО, ООН та ОБСЄ, де вона послідовно просувала політику санкцій проти Російської Федерації, зміцнення східного флангу Альянсу та міжнародну ізоляцію держави-агресора. Окреме значення мало формування регіональних ініціатив, зокрема Люблінського трикутника, який став ефективною платформою координації дій України, Польщі та Литви у сфері безпеки, оборони та євроінтеграції.

о

к

ў

Спільна заява Президента України Володимира Зеленського та Президента Литовської Республіки Гітанаса Науседи. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ | ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ.*

ф

ц

ч

ї

На двосторонньому рівні співпраця характеризувалася високою інтенсивністю політичного діалогу, регулярними контактами на рівні президентів, урядів і парламентів, а також узгодженістю позицій щодо ключових міжнародних викликів. Литва послідовно підтримувала Україну у процесах європейської та євроатлантичної інтеграції, сприяючи її міжнародному визнанню як важливого партнера у сфері регіональної безпеки.

3.2. Співпраця у сфері безпеки та оборони

Військова агресія Російської Федерації, зокрема анексія Криму та розгортання гібридного протистояння на сході України, стала переломним чинником, що спричинило перехід міжнародних відносин до відкритого безпекового протистояння з РФ. Для Литви як держави-члена НАТО та Європейський Союз ці події стали наочним підтвердженням реальності російської загрози не лише для України, а й для країн Балтійського регіону.

Трансформація безпекового середовища у Східній Європі сприяла посиленню усвідомлення спільних ризиків для Литви та України. Литовська Республіка, як держава, що межує з Росією та Білоруссю, після 2014 року переглянула власну стратегію національної безпеки. У ній агресивний курс РФ визначається як ключова загроза, що поєднує як традиційні військові інструменти, так і гібридні методи впливу: інформаційні операції, кібератаки та економічний тиск. За цих умов Вільнюс активізував розширення співпраці у сфері безпеки та оборони з державами-партнерами поза межами Альянсу, передусім з Україною, яка вже перебувала у стані збройного протистояння.

До 2014 року двосторонні відносини розвивалися переважно в контексті євроатлантичної інтеграції. Литва, яка є членом НАТО з 2004 року, надавала Україні підтримку у проведенні реформ Збройних Сил, впровадженні стандартів Альянсу та протидії регіональним безпековим викликам. Важливим етапом співпраці став проєкт LITPOLUKRBRIG (ЛитПолУкрбриг), започаткований у –2008 роках⁶⁶ за ініціативи Польщі, Литви та України як багатонаціонального підрозділу для участі у миротворчих операціях під егідою ООН та НАТО. У створення бригади, підписану 19 вересня 2014 року у Варшаві міністрами оборони трьох країн.

66

Луцишин Г. І., Корнат Л. Я. Особливості співпраці України та литовської республіки у сфері національної безпеки та оборони у період 2000–2021 рр. *Науковий журнал «політикус»*. 2018. № 1. С. 111 . URL: https://politicus.od.ua/1_2021/16.pdf (дата звернення: 14.05.2026).

У складі ЛитПолУкрбриг передбачалося залучення 545 військовослужбовців від України, близько 3000-3800 від Польщі та 150-350 від Литви. Штаб бригади розміщувався у польському місті Люблін, тоді як підрозділи країн-учасниць залишалися у місцях своєї постійної дислокації.⁶⁷

У контексті російської агресії Литовська Республіка виступила одним із найстабільніших і найпослідовніших партнерів України, надаючи їй підтримку як у двосторонніх відносинах, так і в межах багатосторонніх форматів взаємодії. Одним із ключових напрямів взаємодії є підготовка військовослужбовців, що здійснюється з урахуванням стандартів НАТО та сучасних підходів до ведення бойових дій. Українські офіцери мають можливість проходити навчання у Baltic центром стратегічної військової освіти, а також у провідних національних військових закладах, зокрема в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського та Військовій академії Литви імені Генерала Йонаса Жемайтиса⁶⁹. Така освітня взаємодія сприяє формуванню спільного професійного середовища, розвитку оперативної сумісності та підвищенню рівня стратегічного мислення серед військового керівництва.

Окрему увагу слід приділити участі литовських військових інструкторів у підготовці українських підрозділів. Починаючи з 2016–2017 років, Литва активно долучається до тренувальних місій на території України, зокрема в межах багатонаціональних ініціатив. Відповідно до рішень національних органів влади Литви, зокрема Сейму, до України регулярно направляються військовослужбовці для виконання інструкторських функцій. Вони беруть участь у підготовці українських військових на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки

⁶⁷Україна, Польща та Литва створили спільну миротворчу бригаду. *Радіо Свобода*.

⁶⁸

є акредитованим НАТО навчальним і тренувальним закладом, який проводить курси 3-го та 4-го рівнів для офіцерів і цивільного персоналу, що працює у сфері безпеки.

Луцишин Г. І., Корнат Л. Я. Особливості співпраці України та литовської республіки у сфері національної безпеки та оборони у період 2000–2021 рр. *Науковий журнал «політикус»*. 2018. № 1. С. 110. URL: https://politicus.od.ua/1_2021/16.pdf (дата звернення: 14.05.2026).

в Яворові, а також в інших навчальних центрах, включаючи підрозділи сил спеціальних операцій. Особливе значення має внесок литовських фахівців у формування Сил спеціальних операцій України відповідно до стандартів НАТО, що передбачає не лише тактичну підготовку, але й розвиток системи управління, планування та координації дій.⁷⁰

Литва стала однією з перших держав-членів НАТО, яка надала Україні летальне озброєння ще на початковому етапі російсько-українського конфлікту. Зокрема, у 2016 році Литва передала Україні державі 146 одиниць великокаліберних кулеметів (60 14,5-мм кулеметів КПВ та 86 12,7-мм кулеметів ДШК). Того ж року Україна отримала від литовців понад 150 тон боєприпасів.⁷¹, а в подальші роки ця підтримка продовжувалася шляхом постачання додаткових партій озброєння. У 2018 році Литва заявила про готовність і надалі здійснювати постачання озброєння Україні, зокрема передати до 7 тисяч одиниць легкої стрілецької зброї, міномети, кулемети, протитанкові системи та боєприпаси

з

а

г

а

л Не менш важливим напрямом співпраці є медична та гуманітарна допомога українським військовослужбовцям. Литва забезпечує лікування та реабілітацію поранених бійців, зокрема у спеціалізованих медичних установах, розташованих у місті Друскінінкай. У період 2014–2018 років Литва надала суттєву медичну підтримку Україні, забезпечивши лікування та реабілітацію 191 українського військовослужбовця у своїх медичних закладах. Зокрема, 13 квітня 2018 року

в

⁷⁰

а Там само.

Могильницька К. О. Партнерство України з країнами Балтії: безпековий та інформаційний аспекти : дис. ... канд. політ. наук: 291. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2021. 236 с. URL: <https://scc.knu.ua/upload/iblock/42e/d3g4swel67t4q1wi79gt9b>

⁷²

а Там само.

а Там само.

г

ю

Посол України в Литовській Республіці Володимир Яценківський зустрівся в посольстві з чотирма пораненими військовими, які проходили відновлення у

В і У межах співпраці у сфері безпеки та оборони Україна і Литва приділяють значну увагу політико-безпековій координації та формалізації стратегічного партнерства. Під час засідання Ради Президентів України та Литви, яке відбулося у 2019 році, було підписано Декларацію про розвиток стратегічного партнерства на 2020–2024 роки, що визначає основні напрями двосторонньої взаємодії, зокрема у сфері міжнародної та регіональної безпеки, а також підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції України. Окремо сторони засудили агресію Російської Федерації, включно з тимчасовою окупацією Криму та частини територій Донецької і Луганської областей, підтвердивши підтримку суверенітету й територіальної цілісності України. Важливим елементом співпраці стало також підписання декларації про наміри у сфері кібербезпеки між оборонними відомствами двох держав, що передбачає розвиток механізмів обміну інформацією про кіберзагрози, проведення спільних навчань та посилення реагування на кіберінциденти, що має важливе значення для сучасної

б и У межах співпраці у сфері безпеки та оборони Литва послідовно надавала Україні практичну військову допомогу. У 2019 році українській армії було передано 1 мільйон набоїв, що стало важливим внеском у зміцнення її обороноздатності. У грудні 2021 року Литва також надала черговий пакет підтримки, який включав 490 бронежилетів вартістю понад 617 тисяч євро та

и

н

н
74

н

За результатами засідання Ради Президентів України та Литви підписано низку документів. (Державне видання: МАРС/2026). | ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ. Офіційне інтернет-

р

р

р

р

р

р

р

Окреме значення мали присутність в Україні близько 30 литовських військових інструкторів, які берали участь у підготовці українських військовослужбовців у межах місії JMTG-U (Joint Multinational Training Group – Ukraine) як самостійно, так і спільно з іншими партнерами по НАТО. У 2017-2021 роках витрати на цю навчальну місію перевищили 4 мільйони євро. Крім того, частина литовських добровольців брала участь у бойових діях на сході України у складі українських добровольчих підрозділів, що додатково

і Литва увійшла до числа небагатьох держав, які напередодні довномасштабного вторгнення 2022 року надали Україні летальну військову допомогу, забезпечивши українських військових критично важливим

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року Литва виступила одним із найактивніших і найпослідовніших партнерів України, надаючи всебічну підтримку на політичному, військовому та гуманітарному рівнях. Ще в перші тижні війни Україна отримала стрілецьку зброю, боєприпаси, протитанкові комплекси, засоби індивідуального захисту (бронежилети та каски), обладнання для зв'язку та інше спорядження. Ці поставки мали на меті оперативно закрити нагальні потреби ЗСУ під час

Навесні 2022 року литовська підтримка розширилася. У квітні-травні передали 120-мм міномети з боєприпасами до них. Водночас затвердили передачу бронетехніки: українські частини поповнилися бронетранспортерами M113 та командно-штабними машинами M577, які слугували для перевезення

р

⁷⁷

Там само.

Це американський переносний зенітно-ракетний комплекс (ПЗРК), призначений для ураження літаків, гелікоптерів і деяких безпілотників на низькій висоті. Його можна переносити та запускати однією людиною.

⁸⁰

Иудько С. Військова підтримка Литви Україні: масштаби, напрями та еволюція

и

о

и

ò

и

особового складу, медичної евакуації й координації підрозділів. Деяку з цієї

Т
е Влітку 2022 року Литва збільшила постачання бронетехніки. У серпні анонсували ще М113 з боєприпасами та обладнанням. За весь рік Україна здобула десятки одиниць такої техніки та її варіантів, які використовували як піхотні транспортери, мобільні медпункти й командні пункти. Окремо Литва забезпечувала ЗСУ матеріально-технічними засобами. У жовтні 2022-го передали шимове спорядження, оптичні прилади та інше обладнання для дій у суворох погодних умовах. Крім того, надходили транспортні засоби, генератори, засоби

в Литва й надалі забезпечує стабільну та безперервну військову підтримку України. Упродовж перших семи місяців 2023 року до складу наданої допомоги увійшли гелікоптери Мі-8, зенітні установки L-70 разом із боєприпасами, бронетранспортери М113, а також значні обсяги набоїв і боєприпасів до гранатометів. Паралельно готувалася передача додаткових видів озброєння та оснащення, зокрема ракетних комплексів NASAMS, засобів протидії безпілотникам, логістичного обладнання та іншого матеріального забезпечення. Крім постачання техніки й озброєння, Литва системно долучається до підготовки українських військовослужбовців, організовує лікування та реабілітацію поранених, надає експертну підтримку, а також робить фінансові внески до міжнародних фондів допомоги Україні в умовах Повномасштабне

н
і Важливим напрямом підтримки залишалось забезпечення інженерних підрозділів. Українським військовим передавалося обладнання для розмінування, інженерна техніка, металодетектори та інші засоби, необхідні для виявлення й знешкодження вибухонебезпечних предметів. З урахуванням значних масштабів

н

81

н Там само.

н Там само.

н Lietuva toliau teikia nenutrūkstamą karinę paramą Ukrainai. *Lietuvos Respublikos Krašto Apsaugos*

н (дата звернення: 14.05.2026).

н

т

мінування українських територій цей вид допомоги набув особливої ваги як для

п

р У спільній заяві президентів України та Литви Володимира Зеленського та Гітанаса Науседи від 10 січня 2024 року було підтверджено подальше поглиблення стратегічного партнерства у сфері безпеки й оборони, зокрема шляхом забезпечення своєчасної та довгострокової військової й фінансової підтримки України. Особливий акцент зроблено на використанні механізмів Європейського Союзу, таких як Ukraine Facility⁸⁵, Європейський фонд миру та місія EUMAM Ukraine⁸⁶, що сприяють зміцненню обороноздатності держави. Литовська сторона підтвердила готовність і надалі надавати всебічну допомогу, включно з участю у коаліції з розмінування, постачанням озброєння, підготовкою військових кадрів, розвитком співпраці оборонних індустрій і

б

Ф Продовженням двостороннього діалогу стало підписання у й присутності Володимира Зеленського та Гітанаса Науседи низки українсько-литовських документів, спрямованих на поглиблення співпраці у сфері оборонної промисловості. Зокрема, укладений меморандум між Міністерство

и

к

р

ю

ш

е

84

р

р

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

⁸⁴ програма фінансової підтримки України від Європейського Союзу на 50 мільярдів євро у 2024-2027 роках, які будуть спрямовані на фінансування державного бюджету України, ⁸⁵ Місія EUMAM в Україні та також європейської підтримки Євразійської програми військово-технічної допомоги Україні для відсічі російській агресії під час російського вторгнення в Україну.

⁸⁶ Президенти України і Литви оприлюднили спільну заяву. *АрміяInform* | Інформаційне агентство України. ⁸⁷ LGSPA (Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės asociacija) – Литовська асоціація оборонної та безпекової промисловості.

створення сучасних систем спостереження, оптики, кібербезпекових рішень і технологій зв'язку, сприяючи підвищенню технологічного рівня оборонного

У 2024 році військова допомога Литви Україні мала чітко виражену поетапність і відповідала актуальним потребам фронту. Зокрема, 11 квітня було передано протидронові засоби, генератори та розкладні ліжка для забезпечення українських військових у польових умовах. Упродовж року Литва також поставила боєприпаси калібру 155 мм, бронетехніку M577 і M113, системи боротьби з безпілотниками, зимове спорядження, десятки тисяч комплектів теплового одягу, а також боєприпаси до протитанкового гранатомета Carl Gustaf і

Наступний етап допомоги відбувся 11 липня, коли до України надійшли протидрони, боєприпаси калібру 5,56×45 мм і розкладні ліжка для потреб армії. Крім того, у межах розширення військово-технічної підтримки було передано генератори, допоміжне обладнання, а також розібраний легкий штурмовик L-159. 28 серпня 2024 року Україна отримала чергову партію допомоги, яка включала навантажувачі, причепи, протидронові системи та інше матеріально-технічне

Одним із важливих етапів співпраці у сфері безпеки в 2024 році було підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою 27 червня 2024 року. Угоду було укладено в Брюсселі Президентом України Володимиром Зеленським та Президентом Литви Гітанасом Науседою. У межах угоди Литва заявила намір щорічно

89

Вільнюсі підписано Спільну заяву президентів України та Литви, а також низку

90
91
92

Lietuva Ukrainai perdavė šovinių, antidronų ir sulankstomų lovyčių. Lietuvos Respublikos Krašto

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Дата звернення: 14.05.2026).

надавати Україні підтримку у сфері безпеки та оборони в обсязі 0,25 % від свого ВВП, що закріплює довгостроковий характер допомоги. Окремо визначено постачання сучасного військового обладнання та розвиток співпраці у наземній, повітряній, морській, кібернетичній і космічній сферах, а також можливе відновлення литовської тренувальної місії в Україні. Крім військового компонента, угода передбачає спільні дії щодо протидії гібридним загрозам, посилення захисту критичної інфраструктури, співпрацю у сфері розвідки та підтримку євроатлантичної інтеграції України. Важливим елементом угоди є також політична підтримка Української формули миру, санкційної політики проти РФ та створення механізмів притягнення агресора до відповідальності, що

і Показовим прикладом практичної реалізації українсько-литовського оборонного співробітництва став візит міністра національної оборони Житви Лаурінас Кашюнас до Києва у листопаді 2024 року, під час якого було передано пакет допомоги в межах Коаліції розмінування. За повідомленням Руستم Умеров⁹⁴, до складу допомоги увійшли 230 пікапів і 240 міношукачів, що суттєво підвищує спроможності українських саперів у

р У межах поглиблення українсько-литовського стратегічного партнерства Литва ухвалила рішення інвестувати 10 мільйонів євро у розвиток українського оборонно-промислового комплексу, зокрема у виробництво далекобійних безпілотних систем. Відповідний меморандум було підписано у Вільнюсі у листопаді 2024 року міністрами оборони обох держав, що передбачає створення механізму фінансової підтримки українських сил безпеки та оборони через

н

⁹³

Україна уклала безпекову угоду з Литвою. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ | ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ. Офіційне інтернет-*

⁹⁴Руستم умеров: зміцнюємо спроможності з розмінування завдяки нашим союзникам. *Міністерство оборони України.* URL: https://t.me/ministry_of_defense_ua/10853 (дата звернення: 14.05.2026).

о

к

и

н

а

н

інвестиції в національну оборонну промисловість. Отримані кошти спрямовуються на виробництво далекобійної зброї, зокрема дронів у межах українських оборонних проєктів, серед яких згадується ініціатива «Паляниця». Ця угода стала черговим кроком у розширенні співпраці між країнами та засвідчила перехід від класичної військової допомоги до інвестицій у спільний

б Загалом від початку війни Вільнюс забезпечив Україну військовою

р Паралельно з постачанням озброєння Литва активно долучилася до підготовки українських військовослужбовців у межах міжнародних програм, організованих за участю країн НАТО. Уже з 2022 року литовські інструктори брали участь у навчанні українських підрозділів, охоплюючи базову бойову підготовку, тактичну медицину, інженерну справу та використання стрілецької зброї. У 2023 році, після запуску місії EUMAM Ukraine, масштаби підготовки значно розширилися, а українські військові проходили навчання як у Литві, так і

о Окремий акцент робився на підготовці саперних підрозділів і розвитку протимінної діяльності. Литва передавала Україні спеціалізоване обладнання для розмінування, захисне спорядження та металодетектори, а також організувала курси з виявлення й знешкодження вибухонебезпечних предметів. Важливою складовою була й технічна підтримка: постачання запасних частин, засобів ремонту та обслуговування техніки, а також участь литовських фахівців у відновленні пошкодженого озброєння, що сприяло швидшому поверненню його

д

р

і

96

Литва інвестує 10 мільйонів євро у виробництво українських далекобійних

97

Вонс Р. Литва оголосила про нову допомогу Україні на десятки мільйонів євро. *ГЛАВКОМ*.

98

(дата звернення: 14.05.2026).

там само.

д

н

в

р

Таким чином, співпраця між Україною та Литвою у сфері безпеки та оборони у 2014-2024 роках набула системного, багаторівневого та стратегічного характеру. Вона сформувалася під впливом російської агресії та трансформації безпекового середовища у Східній Європі, що призвело до поглиблення політичної координації, військово-технічного партнерства та інституційної взаємодії між державами. Литва послідовно виступила одним із ключових союзників України, поєднуючи політичну підтримку на міжнародній арені із практичною військовою, технічною та гуманітарною допомогою.

Важливими елементами цього партнерства стали постачання озброєння, участь у підготовці українських військових за стандартами НАТО, розвиток багатонаціональних форматів співпраці, зокрема ЛитПолУкрбриг, а також залучення до міжнародних навчальних місій, таких як EUMAM Ukraine. Окреме значення мала підтримка у сфері кібербезпеки, розмінування та відновлення боєздатності українських підрозділів.

Загалом литовська допомога, що перевищила сотні мільйонів євро, а також активна участь у формуванні оборонних спроможностей України, свідчать про високий рівень стратегічного партнерства між державами.

Підтримка Литвою європейської та євроатлантичної інтеграції України

Після Революція Гідності та початку російської агресії проти України європейська й євроатлантична інтеграція набула характеру стратегічного курсу національної безпеки та державотворення, що було закріплено в основних напрямках зовнішньої політики України, а також у змінах до Конституція України у 2019 році. Важливим кроком стало надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС рішенням Європейської Ради 23 червня 2022 року¹⁰⁰. У цьому контексті Литва, як одна з провідних держав регіону, визначила Україну ключовим партнером і стала одним із найактивніших союзників у межах ЄС і НАТО, посідаючи особливе місце серед балтійських країн як «адвокат» українських інтересів.

У сфері європейської інтеграції Литва послідовно підтримувала підписання та імплементацію Угода про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікувавши її у 2014 році та виступаючи в інституціях ЄС за поглиблення інтеграції України до внутрішнього ринку Європейського Союзу. Литовські лідери, зокрема президентка Даля Грибаускайте, активно підтримувала європейський курс України, наголошуючи на необхідності запровадження безвізового режиму¹⁰¹, який набув чинності 11 червня 2017 року. Литва також відіграла активну роль у межах ініціативи «Східне партнерство», сприяючи поглибленню інституційної взаємодії між Україною та ЄС.

Литва також виступає важливим партнером у просуванні реформ в Україні відповідно до стандартів ЄС, надаючи технічну, експертну та фінансову

¹⁰⁰

Офіційно! Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. НІСД. НАЦІОНАЛЬНИЙ

¹⁰¹

Лithuanian president believes Ukraine will get visa-free regime with EU in late 2016 – early

Вернення: 13.05.2026).

¹⁰²

це інструмент інституціональної розбудови і нова форма безпосереднього технічного співробітництва між органами влади держав – членів ЄС та країн-бенефіціарів.

¹⁰³

(Technical Assistance Information Exchange) – це інструмент зовнішньої допомоги, що надається

Т

.

С

Т

¹⁰⁴) спрямованих на підтримку євроінтеграційних процесів України, таких як, зміцнення державних інституцій, координацію реформ, гармонізацію законодавства з правом ЄС та підвищення професійної спроможності державних службовців.

На євроатлантичному напрямі Литва, як член НАТО з 2004 року, послідовно підтримує прагнення України до членства в Альянсі та виступає за поглиблення співпраці. Важливим етапом стало надання Україні статусу партнера з розширеними можливостями (Enhanced Opportunities Partner)¹⁰⁵ у 2020 році, що було підтримано Литвою серед інших держав-членів НАТО. Литовські політики неодноразово наголошували на необхідності подальшого реформування сектору безпеки й оборони України відповідно до стандартів НАТО, підвищення оперативної сумісності та зміцнення демократичного

к

о

н У політичній та дипломатичній площині Литва протягом 2014–2024 років системно виступала як «адвокат» України в ЄС і НАТО, послідовно засуджуючи агресію Російської Федерації, підтримуючи санкційну політику та ініціюючи міжнародні формати підтримки України. Зокрема, Даля Грібаускайте у 2014 році в інтерв'ю литовському радіо LRT назвала Російську Федерацію «терористичною державою», наголосивши, що вона здійснює агресію проти України, яка «бореться за мир у всій Європі». Вона також застерегла, що у разі відсутності

н

Європейською Комісією для обміну інформацією з метою розбудови інституціональної спроможності, необхідної для адаптації національного законодавства до *acquis communautaire*.

¹⁰⁴
д

– це проєкт, що фінансується ЄС та підтримує Уряд України у впровадженні Стратегії реформування державного управління через надання консультативної і практичної допомоги розбудову спроможності Кабінету Міністрів України.

¹⁰⁵
ж – це статус партнерства, який надає Організація Північноатлантичного договору країнам, що мають значний внесок у діяльність Альянсу. Програма спрямована на поглиблення оперативної сумісності, спільне планування та доступ до розширених форматів консультацій і навчань.

¹⁰⁶
в

¹⁰⁷
г

¹⁰⁸
д

¹⁰⁹
е

¹¹⁰
ж

¹¹¹
з

¹¹²
и

Таким чином вона підкреслювала важливість практичних кроків підтримки України.

Після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році підтримка Литви суттєво посилилася. Литовське керівництво активно виступало за надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС, який було отримано 23 червня 2022 року, а також за якнайшвидше відкриття переговорів про вступ. Литва бере участь у реалізації міжнародних програм підтримки євроінтеграції України, а також долучається до ініціатив ЄС, зокрема програми Ukraine2EU¹⁰⁹, що реалізується у партнерстві з державами-членами ЄС.

На міжнародному рівні Литва поєднує дипломатичну підтримку з наданням фінансової, гуманітарної та військової допомоги Україні, демонструючи послідовну політику сприяння її інтеграції до європейських та євроатлантичних структур.

Таким чином, упродовж 2014–2024 років Литва утвердилася як один із ключових союзників України у просуванні її європейської та євроатлантичної інтеграції, поєднуючи активну дипломатичну діяльність, підтримку реформ, участь у міжнародних ініціативах та послідовне лобіювання інтересів України в ЄС і НАТО. Така політика, зумовлена власним досвідом інтеграції Литви до західних структур, робить її важливим чинником формування сучасної безпекової та політичної архітектури Східної Європи.

Стратегічне партнерство між Україною та Литвою з 2014 року по 2024 рік суттєво поглибилося й набуло комплексного характеру, охоплюючи політичну, безпекову та євроінтеграційну сфери. Російська агресія проти України стала ключовим чинником зближення двох держав, а Литва утвердилася як один із найпослідовніших союзників України в Європі. Підтримка Вільнюса проявлялася не лише у політичних заявах, а й у практичних діях на міжнародному, регіональному та двосторонньому рівнях.

109

– це міжнародна програма (проект міжнародної технічної допомоги), спрямована на підтримку європейської інтеграції України.

У політичній сфері Литва послідовно відстоювала суверенітет і територіальну цілісність України, активно підтримувала санкційну політику проти Російської Федерації та виступала за посилення міжнародного тиску на агресора. Литовське керівництво на різних міжнародних майданчиках, у межах ЄС, НАТО, ООН та ОБСЄ, систематично підтримувало українські інтереси, а також сприяло консолідації міжнародної спільноти у протидії російській агресії. Важливу роль у цьому процесі відігравали двосторонні політичні контакти та регіональні формати співпраці, зокрема Люблінський трикутник.

Особливого значення набула співпраця у сфері безпеки та оборони. Литва стала одним із перших партнерів України, які надали військову допомогу, включаючи летальне озброєння, боєприпаси, бронетехніку, системи протиповітряної оборони та обладнання для розмінування. Значну роль відігравала й підготовка українських військовослужбовців за стандартами НАТО, участь литовських інструкторів у міжнародних навчальних місіях, а також розвиток спільних оборонних проєктів. Після 2022 року співпраця набула ще більш стратегічного характеру, що підтверджується підписанням Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литвою у 2024 році та переходом до інвестицій у розвиток українського оборонно-промислового комплексу.

Водночас Литва залишалася одним із головних «адвокатів» України у питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції. Вона активно підтримувала підписання та реалізацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, надання Україні безвізового режиму, статусу кандидата на вступ до ЄС та просування її інтеграції до НАТО. Литовська сторона також сприяла проведенню реформ відповідно до стандартів ЄС і НАТО, надаючи Україні політичну, експертну та технічну підтримку.

У 2014–2024 роках українсько-литовські відносини перетворилися на повноцінне стратегічне партнерство, засноване на спільному баченні безпеки, підтримці демократичних цінностей та протидії російській агресії. Досвід

співпраці двох держав засвідчує високий рівень політичної довіри та взаємної підтримки, а також підтверджує важливу роль Литви як одного з ключових партнерів України у Східній Європі.

РОЗДІЛ 4. ГУМАНІТАРНА ТА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ЛИТВИ УКРАЇНІ У 2014–2024 РР

4.1. Гуманітарна допомога Литви Україні в період російсько-української війни

Перші місяці війни на Донбасі зафіксували швидку мобілізацію громадської та державної гуманітарної допомоги з боку Литви. Вже у серпні 2014

р

о

к

у

ж

и

т

е

л

і

Л 3

и

т

н

и Упродовж 2014–2016 років Литва загалом надала Україні допомогу на суму 4,5 млн євро, з яких понад 1,18 млн євро було спрямовано на гуманітарні потреби.

Вона охоплювала лікування поранених, підтримку постраждалих від бойових дій у зоні АТО, постачання медичного обладнання й ліків, а також інші види

м

№0

111

Г²Там само.

№

л

н

в

д дата звернення: 14.05.2026).

гуманітарних вантажів. За участі литовських громадських організацій і волонтерів були організовані поїздки школярів і студентів із зони конфлікту до Литви. Крім того, тривала розробка програми допомоги внутрішньо переміщеним особам із Донбасу та Криму.¹¹³

У 2016–2019 рр. гуманітарна допомога Литви Україні переходить у більш системний, інституціонально оформлений режим. Уряд Литви, її Міністерство закордонних справ, Міністерство оборони, а також Фонд співробітництва з метою розвитку та гуманітарної допомоги починають координувати допомогу не лише через окремі благодієнні акції, а як усталений елемент зовнішньої політики. У 2016–2017 рр. Литва активно задіяла свої кошти через міжнародні гуманітарні та розвиткові агентства.

Так, у 2017 році Міністерство закордонних справ Литви оголосило про виділення 50 тис. євро¹¹⁴ на гуманітарну допомогу Україні, з яких 25 тис.

є

в

р

о

115

б

у

л

о

п

є

¹¹³ Стлій О.В. Аудит Зовнішньої політики: Україна – Литва. Київ, 2016. С. 37.

¹¹⁴ Lietuva skyrė lėšų humanitarinei pagalbai Ukrainai. *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų*

¹¹⁵ Дана звернення: 14.05.2026).

¹¹⁶ Там само.

п

¹¹⁷ Дата звернення: 14.05.2026).

я

На цьому етапі відбувалося поступове розмежування понять «гуманітарна допомога» та «відновлення»: частина грошових ресурсів Литви, що раніше сприймалася як невідкладна гуманітарна підтримка (їжа, медикаменти, гігієна), поступово переформатовувалась під проекти постійної підтримки соціальної інфраструктури, таких як, амбулаторій, реабілітаційних центрів, громадських служб, але в офіційних документах ці кошти все ще формально включалися до блоку гуманітарної підтримки.

На рівні громадянського суспільства важливу роль у підтримці України відігравали литовські волонтерські організації та благодійні фонди, наприклад, такі як «Blue/Yellow»¹¹⁸, які з 2014 року забезпечують постачання гуманітарної та матеріально-технічної допомоги. За цей час організація збрала понад 100 млн євро підтримки та налагодила системні поставки спорядження, медичних засобів і техніки, включаючи передачу тисяч одиниць обладнання, зокрема понад 5000 дронів. Волонтерські мережі організовували регулярні гуманітарні конвої до України: окремі поставки включали сотні одиниць одягу та взуття, тисячі медичних засобів, а також спеціалізоване обладнання та засоби зв'язку.

П

а

р

а

л

е Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році кардинально змінило масштаби та структуру гуманітарної допомоги Литви для України. Відтепер Литва вже де-факто входить до трійки лідерів за обсягом загальної підтримки України, включаючи військову, фінансову та гуманітарну, а загальний обсяг

о

118

¹¹⁹ Blue/Yellow. Blue Yellow. URL: <https://blue-yellow.lt/uk/> (дата звернення: 14.05.2026).

¹²⁰ 2025 - Не здаємося і купуємо Україні дрони. *RADAROM!*. URL: <https://radarom.lrt.lt/uk> (дата звернення: 14.05.2026).

Ці литовський публічний мовник.

и

м

допомоги країни Україні з 2014 року по 2024 рік виходить за межі 1,6-1,7 млрд євро¹²¹, з яких значна частина має гуманітарно-розвитковий характер.

У 2022 році литовські волонтерські Фонди повідомляли про вже понад 50 тон медикаментів, засобів гігієни та продовольчих товарів, що були відправлені в Україну, а також про десятки тон теплого одягу¹²², які постачалися до громад зі східних та південних регіонів.

Паралельно Литва активізує фінансову гуманітарну допомогу. У 2023 році уряд Литви схвалює 20 млн євро¹²³ із запозичених коштів для участі в міжнародних програмах допомоги Україні, зокрема через Спеціальну програму антикризових заходів Міжнародної асоціації розвитку (World Bank) та фонд «ЄС для України», який створює Європейський інвестиційний банк. Ці кошти формально спрямовані на макроекономічну та інфраструктурну підтримку, але вони включають гуманітарні компоненти, такі як, відновлення медичних установ, водопроводів та систем електропостачання.

Після 2022 року Литва суттєво інтенсифікувала допомогу Україні у сфері медичного забезпечення та психічного здоров'я. У межах нових програм уряд країни спрямовує ресурси на оснащення українських закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням, зокрема апаратами штучної вентиляції легень, медикаментами, тест-системами та наборами невідкладної допомоги. Відповідні поставки здійснюються за участі державних інституцій, включаючи Міністерство охорони здоров'я Литви та Міністерство національної оборони Литви, які координують передачу медичного оснащення та підтримку українських лікарень і військових медичних служб. Паралельно значна частина гуманітарних ресурсів спрямовується на розвиток програм психічного здоров'я

Т

а

121

122

Литовські волонтери надсилають допомогу українським громадам. *Торгово-промислова*
¹²³
ІДАВООЗ. Вивіт 4.05.2023. Асоціація охорони здоров'я.

а

а

б

а

і

та ПРООН¹²⁵, реалізуються ініціативи зі створення центрів психологічної підтримки, груп взаємодопомоги та програм реабілітації для військових, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і цивільного населення, що постраждало від бойових дій. Додатково Литва забезпечує лікування та реабілітацію українських громадян у власних медичних закладах.

Литовська Республіка також спрямовує фінансові ресурси на відбудову енергетичної та громадської інфраструктури, зокрема на ремонт мереж, систем водопостачання й об'єктів теплопостачання, які безпосередньо впливають на життєдіяльність і гуманітарну безпеку населення. У 2024 році литовський уряд додатково затвердив 13 млн євро¹²⁶ допомоги для України, значна частина якої призначена для відновлювальних і гуманітарних проєктів, включаючи реконструкцію електромереж і систем опалення у містах, що зазнали руйнувань внаслідок обстрілів.

Таким чином, гуманітарна та соціальна допомога Литви Україні у 2014–2024 роках пройшла шлях від оперативної реакції громадськості та перших державних ініціатив до структурованого й інституційно закріпленого елементу зовнішньої політики. Починаючи з 2014 року, Литва поєднувала громадянську солідарність із державними ресурсами, спрямовуючи їх на лікування поранених, підтримку внутрішньо переміщених осіб і забезпечення першочергових потреб населення. У подальший період допомога поступово стала частиною міжнародних програм і трансформувалася з разових гуманітарних поставок у довгострокові проєкти відновлення соціальної інфраструктури.

Важливу роль у цьому процесі відігравали громадські організації та волонтерські ініціативи, які істотно розширили масштаби підтримки – від організації регулярних гуманітарних конвоїв до постачання спеціалізованого обладнання. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році Литва суттєво збільшила обсяги допомоги, поєднавши гуманітарний, медичний та

¹²⁵ ПРООН – Програма розвитку ООН.

¹²⁶

відновлювальний напрям, що проявилось у зростанні фінансування та активній участі в міжнародних фондах. Окремий акцент було зроблено на медичній реабілітації, підтримці психічного здоров'я та відновленні енергетичної й житлово-комунальної інфраструктури. Така еволюція від екстреної допомоги до комплексної та системної підтримки, засвідчує високий рівень політичної пріоритетності України для Литви та стійкість міжуспільної солідарності, яка відіграє важливу роль у подоланні гуманітарних наслідків тривалої війни.

4.2. Підтримка українських біженців та переселенців у Литві

Після початку російської агресії проти України у 2014 році Литовська Республіка послідовно демонструє політичну та гуманітарну підтримку українським громадянам, які змушені залишити свої домівки. Якщо у 2014–2021 рр. ця підтримка мала обмежений і переважно індивідуальний характер, то після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році вона набула системного, структурованого та масового масштабу.

У 2014–2021 рр. кількість українців, які зверталися за міжнародним захистом у Литві, залишалася відносно невеликою. За даними міжнародної статистики, до 2021 року загальна кількість осіб, які отримали статус біженця або інші форми захисту в країні, становила менше 2 тисяч осіб¹²⁷ з урахуванням не тільки українців. У цей період допомога надавалася переважно через механізми надання притулку, а також через гуманітарні та медичні програми, що реалізовувалися за участі держави, міжнародних організацій та громадянського

127

суспільства. Наприклад, восени 2014 року, за ініціативи Посольства Литви та у співпраці з Дніпропетровською ОДА, 15 учнів із сімей внутрішньо переміщених осіб вирушили на навчання до Литви.¹²⁸

Масштабні зміни відбулися після 24 лютого 2022 року, коли Литва, як держава-член Європейського Союзу, запровадила механізм тимчасового захисту, активував Директиву ЄС 2001/55/ЄС про тимчасовий захист. Це дозволило українським громадянам швидко отримати легальний статус перебування, доступ до ринку праці, системи освіти, медичних послуг та соціального забезпечення. Внаслідок цього кількість українців у Литві різко зросла: за перші тижні Литва

п
р
и

й Литовський уряд разом із міжнародними організаціями забезпечував українців базовими соціальними гарантіями, включаючи одноразові виплати, підтримку житла, доступ до освіти та медичних послуг. Зокрема, у 2024 році держава виділила понад 300 тис. євро¹³² на цільові програми підтримки українських біженців, які охоплювали соціальні послуги, інтеграцію та освіту дітей. Окремо діяли програми одноразових виплат в розмірі 176 євро для новоприбулих у 2024 р.¹³³, що реалізовувалися за участі міжнародних організацій, зокрема Міжнародна організація з міграції (МОМ).

й За даними УВКБ ООН¹³⁴ на 2024 рік, більшість українських біженців позитивно оцінюють взаємини з місцевим населенням (понад три чверті) респондентів. Крім того, покращилися базові умови життя: зменшилася частка осіб, які відчують нестачу коштів навіть на харчування, а також скоротилася

1

¹²⁸

Бетлій О.В. Аудит Зовнішньої політики: Україна – Литва. Київ, 2016. С. 6.

¹³⁰

И

¹³¹

Т

¹³³

И

Дата звернення: 14.05.2026).

УВКБ ООН – Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

В

Р

И

н

кількість тих, хто проживає у центрах колективного розміщення. Частка біженців, які можуть ефективно спілкуватися литовською мовою, поступово зростає і перевищує третину, однак мовний бар'єр і надалі залишається однією з ключових перешкод для повноцінної інтеграції.

Також значущим елементом процесу інтеграції виступає освітній напрям: діти українських біженців, які отримали тимчасовий захист, мають право на безкоштовне навчання у литовських школах, зокрема із створенням окремих українських класів у місті Вільнюс. У сфері охорони здоров'я також спостерігається позитивна динаміка. Переважна більшість біженців (понад 80%) має доступ до необхідних медичних послуг, хоча проблеми доступності та вартості лікування залишаються актуальними для частини населення, особливо вразливими залишаються літні люди, для яких основними потребами є медична допомога та стабільне житло. Житлове питання продовжує бути одним із ключових викликів тому що, близько третини домогосподарств проживає у спільному або колективному житлі, а значна частина сімей залежить від державної або гуманітарної підтримки для оплати оренди та комунальних послуг.¹³⁵

Водночас, за результатами соціологічного опитування, проведеного компанією Spinter Research на замовлення Вільнюського офісу МОМ, українські біженці користуються найбільш позитивним ставленням серед усіх мігрантських груп у Литві. Попри загальне погіршення суспільного сприйняття міграції, ставлення до громадян України залишається стабільно прихильним, що пов'язують із їхньою активною інтеграцією: зокрема вивченням мови, участю у ринку праці та економічною самостійністю.¹³⁶

Таким чином, Підтримка українських біженців і переселенців у Литві у

135

Ukrainos pabėgėliai sėkmingai integruojasi Lietuvoje. Siekiant užtikrinti ilgalaikę įtrauktį, būtina

¹³⁶

P

i

p

v

i

переважно точкової допомоги до розвиненої інституціоналізованої системи прийому та інтеграції. Після повномасштабного вторгнення 2022 року запровадження механізму тимчасового захисту дало змогу оперативно забезпечити українцям доступ до правового статусу, ринку праці, освіти, медичних послуг і соціальної підтримки, що сприяло зростанню їхньої соціальної стабільності та рівня життя.

Ефективність інтеграційних процесів значною мірою забезпечувалася узгодженими діями державних структур, міжнародних організацій і громадянського суспільства, а також загалом позитивним ставленням литовського населення. Водночас залишаються актуальними окремі виклики, зокрема нестача доступного житла, труднощі з працевлаштуванням і мовний бар'єр, особливо для вразливих категорій переселенців. У зв'язку з цим подальший розвиток політики потребує посилення довгострокових програм житлової підтримки, професійної адаптації та мовної інтеграції з урахуванням різних соціальних і вікових груп біженців.

4.3. Освітні, культурні та громадські ініціативи у межах українсько-литовської співпраці

У період після 2014 року українсько-литовська співпраця у гуманітарній сфері зазнала суттєвих змін і набула більш практичного та системного характеру. Якщо раніше взаємодія обмежувалася переважно міждержавними угодами, то в умовах російської агресії вона трансформувалася у широкий комплекс конкретних ініціатив у сфері освіти, культури та громадської діяльності. Особливо інтенсивного розвитку ця співпраця набула після 2022 року, коли Литва активізувала свою участь у підтримці українського суспільства, культури та освіти.

Основою співпраці в сфері освіти залишається міжурядова угода про співробітництво у сфері освіти і науки 1993 року, однак після 2014 року вона була доповнена численними програмами та проєктами. Важливу роль відіграє участь у програмі Erasmus+, яка забезпечує академічну мобільність студентів і викладачів. Литовські університети, зокрема у Вільнюсі та Каунасі, стали центрами для навчання українських студентів.

У 2019 році Литва долучилася до реалізації проєкта, спрямованого на підвищення якості освіти в Україні. У межах програми розвитку освітніх можливостей було передбачено підвищення кваліфікації педагогів, впровадження інноваційних методик навчання, а також організацію

Важливим кроком у розвитку культурного партнерства стало підписання 18 березня 2021 року Програми співробітництва між Міністерством культури Литовської Республіки та Міністерством культури та інформаційної політики України¹³⁸. Цей документ закріпив основні напрями взаємодії, серед яких обмін

М

а⁷

І
Л

від
а⁸звернення: 14.05.2026).

Н

Дата звернення: 14.05.2026).

і

досвідом у сфері культурної політики, реалізація спільних мистецьких проєктів, підтримка культурної спадщини та розвиток креативних індустрій. Особлива увага приділяється співпраці у таких галузях, як театр, музика, кіно, література, музейна справа, бібліотечна діяльність та збереження історико-культурної спадщини. Також програма передбачає підтримку культур національних меншин,

Після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році культурна співпраця набула нових форм, зосередившись на підтримці українських митців, які були змушені залишити свою країну. Литовська рада з питань культури впровадила спеціальні грантові програми для українських діячів культури, які отримали тимчасовий захист у Литві. Ці гранти спрямовані на забезпечення можливостей для продовження творчої діяльності та інтеграції у литовське культурне середовище. У 2022–2023 роках було профінансовано понад 200 таких грантів. Паралельно Литовський кіноцентр надавав фінансову допомогу українським кіномитцям, сприяючи їхній участі у спільних проєктах та розвитку

Литовські музеї активно взаємодіють з українськими партнерами, реалізуючи спільні виставки, дослідницькі проєкти та ініціативи зі збереження культурної спадщини. Така взаємодія не лише сприяє популяризації української культури за кордоном, але й допомагає зберігати культурні цінності в умовах війни. Додатково українські громадяни, які перебувають у Литві, отримали

У 2023 році відбувся перший українсько-литовський форум бібліотекарів, присвячений ролі бібліотек у зміцненні демократичного суспільства. Учасники обговорювали питання медійної грамотності, інформаційної безпеки, а також роль бібліотек у соціальній адаптації населення. Наступний форум у 2024 році

¹³⁹ Там само.

¹⁴⁰ Там само.

¹⁴¹ Там само.

розширив тематику, включивши питання стійкості установ у кризових умовах, розвитку мережевої взаємодії та підтримки психічного здоров'я через культурні практики. Бібліотеки також надають українським дітям доступ до навчальних

м а У сфері освіти важливим інструментом інтеграції стала програма «Культурний паспорт»¹⁴³, яка забезпечує доступ учнів до культурних послуг. З 2023 року до цієї програми були включені й українські діти, які навчаються у литовських школах. Це дозволило їм брати участь у культурно-освітніх заходах на рівні з литовськими учнями. Більше того, українські школи, тимчасово переміщені до Литви, отримали фінансування для участі у програмі.

л Важливим напрямом співпраці є створення умов для навчання українських дітей у Литві. У 2022 році в литовських школах були відкриті українські класи, а також працевлаштовані українські вчителі. Окрім державних шкіл, приватні освітні заклади отримали дозволи на викладання за українською програмою, що забезпечує безперервність освіти для дітей, які були змушені покинути Україну. Додатково функціонують суботні та недільні школи, де діти вивчають українську мову, історію та культуру.

г Активно розвивається і міжуніверситетська співпраця. Зокрема, у 2024 році було підписано меморандум про співробітництво між Сумським національним аграрним університетом та литовськими науковими установами. Ця співпраця передбачає реалізацію спільних дослідницьких проєктів, організацію наукових заходів, обмін студентами та викладачами, а також участь у міжнародних грантових програмах. Особливу увагу приділено темам сталого розвитку, органічного землеробства та подолання наслідків екологічних криз.

у Громадський аспект українсько-литовської співпраці також має вагомим значення. Українська громада в Литві активно організовує культурні заходи,

ч

142

¹⁴³ Там же. «Культурний паспорт» – інструмент, призначений для кожного учня з 1 по 12 клас, який передбачає надання кожному школяреві певної суми коштів (11 євро на одного учня у 2024 році) для використання на заходи з культурної освіти.

м

о

в

фестивалі, виставки та громадські акції на підтримку України. Регулярно проводяться заходи до національних свят, що сприяє збереженню культурної ідентичності та формуванню позитивного іміджу України за кордоном. Важливими є також волонтерські ініціативи, спрямовані на підтримку Збройних Сил України та постраждалого населення. Інформаційна підтримка української громади забезпечується через діяльність засобів масової інформації, зокрема телевізійних програм, радіопередач та друкованих видань українською мовою¹⁴⁴. Відкриття Українського центру у Вільнюсі у 2022 році стало важливим кроком у розвитку культурної інфраструктури української громади, оскільки Український центр, згідно з концепцією, має стати багатофункціональним простором для навчання, профорієнтації, психологічної підтримки та дозвілля дітей, молоді й дорослих. Також він виконуватиме роль платформи культурної дипломатії між Україною та Литвою, представляючи українську культуру, ідентичність і традиції. У його діяльності передбачена також участь в академічних ініціативах,

Окремої уваги заслуговує міжнародна конференція «Шлях до відновлення культурного сектору України», що відбулася у Вільнюсі у червні 2024 року та була присвячена відновленню культурного сектору України¹⁴⁶. Учасники заходу наголосили на важливості культури як чинника післявоєнної відбудови та соціальної стійкості. У межах конференції було визначено ключові напрями відновлення, включаючи збереження культурної спадщини, розвиток культурних інституцій, цифровізацію та підтримку креативних індустрій. Литва взяла на себе зобов'язання активно долучатися до реалізації цих напрямів.

і

я

144

145

У Вільнюсі відкрився унікальний в Європі заклад – Український Центр під патронатом Першої

Р

146

У Вільнюсі відбулась міжнародна конференція «Шлях до відновлення культурного сектору

У

к

н

и

н

Вагомим напрямом співпраці також є розвиток міжуніверситетських зв'язків. Заклади вищої освіти України та Литви укладають партнерські угоди, що охоплюють академічну мобільність студентів і викладачів, реалізацію спільних наукових досліджень і освітніх програм. Наприклад взаємодія Сумського національного аграрного університету з литовськими науковими установами створює додаткові можливості для впровадження спільних

д
о Не менш важливу роль Литва відіграє у відновленні освітньої інфраструктури України, реалізуючи відповідні проєкти з 2021 року. Відбудова школи в Авдіївці була здійснена у 2021 році, а у 2023 році відбулася реконструкція школи та дитячого садка на Київщині¹⁴⁸. У 2022–2024 роках триває відновлення доступу до освіти в Миколаївській та Сумській областях, а також будівництво підземних укриттів для навчальних закладів у прифронтових районах.

ц Отже, у 2014–2024 роках українсько-литовська співпраця у гуманітарній сфері суттєво розширилася та набула системного й практично орієнтованого характеру. Вона вийшла за межі формальних міждержавних домовленостей і перетворилася на комплекс реальних освітніх, культурних та громадських ініціатив. Особливої інтенсивності взаємодія набула після 2022 року, коли Литва значно посилила підтримку України. Співпраця охопила такі сфери, як академічну мобільність, освітні програми, культурні проєкти, допомогу українським митцям і розвиток громадських ініціатив.

ц Досвід гуманітарної та соціальної співпраці Литви з Україною у 2014–2024 роках показує, що відносини між двома державами поступово перейшли від офіційної дипломатичної підтримки до реальної та практичної допомоги.

т

¹⁴⁷СНАУ зміцнює міжнародну співпрацю з Литвою. *Сумський національний аграрний*

у
В
Н

Литва виділяє 21 мільйон євро на відновлення освіти в Україні: Стратегічну угоду підписано

в

а

р

р

и

т

Спочатку підтримка Литви мала вигляд окремих волонтерських і державних ініціатив, однак згодом вона стала системною політикою допомоги Україні. У 2014–2021 рр. основна увага приділялася лікуванню та реабілітації українських військових, підтримці внутрішньо переміщених осіб і забезпеченню гуманітарних потреб.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році масштаби допомоги значно зросли. Литва почала активно підтримувати Україну не лише гуманітарно, а й фінансово, беручи участь у відновленні енергетичної, медичної та соціальної інфраструктури. Важливу роль у цьому відігравали й волонтерські ініціативи, зокрема «Radarom!», які допомагали збирати кошти та необхідну допомогу для України. Крім того, Литва прийняла десятки тисяч українських біженців, забезпечивши їм доступ до житла, освіти, медицини та роботи.

Важливим напрямом співпраці стали також освітні та культурні проєкти. Литва підтримувала українських студентів, науковців і митців, сприяла роботі Українського центру у Вільнюсі та реалізації культурних ініціатив. Це допомогло не лише підтримати українців за кордоном, а й зміцнити культурні та суспільні зв'язки між двома країнами.

Гуманітарна допомога Литви Україні стала прикладом ефективної співпраці держави та громадянського суспільства. Досвід Литви показує, що гуманітарна підтримка, культурна співпраця та соціальна допомога є важливими складовими стійкості держави в умовах війни та основою для подальшого розвитку українсько-литовського партнерства.

ВИСНОВКИ

Аналіз джерельної бази дослідження засвідчив, що литовсько-українські міждержавні відносини мають належне документальне забезпечення та можуть бути вивчені на основі широкого комплексу міжнародних договорів, міжурядових угод, декларацій і сучасних безпекових домовленостей. Особливу цінність становлять офіційні документи, які дають змогу простежити еволюцію двосторонньої співпраці від встановлення дипломатичних відносин після відновлення незалежності до формування повноцінного стратегічного партнерства у 2014–2024 рр. Вони забезпечують можливість комплексного аналізу політичного, безпекового, економічного та гуманітарного вимірів взаємодії між Україною та Литвою.

Опрацювання наукової літератури показало, що окремі аспекти українсько-литовських відносин достатньо висвітлені у працях українських і зарубіжних дослідників, зокрема щодо історичних передумов співпраці, європейської та євроатлантичної інтеграції України, безпекового партнерства та культурної дипломатії. Водночас комплексне дослідження литовсько-українських міждержавних відносин у контексті стратегічного партнерства, військово-політичної взаємодії та гуманітарної допомоги в умовах російської агресії залишається недостатньо розробленим, що підкреслює актуальність обраної теми.

Узагальнення отриманих результатів дослідження дозволяє простежити еволюцію литовсько-українських міждержавних відносин у 2014–2024 роках як періоду якісного поглиблення та трансформації у повноцінне стратегічне партнерство, засноване на спільних безпекових інтересах, підтримці демократичних цінностей, європейської інтеграції та протидії російській агресії. Водночас основи цієї співпраці були закладені ще після відновлення незалежності обох держав у 1991 році, коли Україна та Литва розпочали формування політичних, економічних і гуманітарних зв'язків на основі взаємної підтримки та історичної близькості.

За 1991–2014 роки українсько-литовські відносини еволюціонували від дипломатичного визнання до інституціоналізованого стратегічного партнерства. Важливе значення мало те, що Литва стала однією з перших держав, які визнали незалежність України, а встановлення дипломатичних відносин і відкриття посольств створили передумови для стабільного політичного діалогу. У другій половині 1990-х – на початку 2000-х років між країнами сформувався механізм регулярних міждержавних контактів, що проявилось у проведенні зустрічей на найвищому рівні, створенні Ради президентів України та Литви, розвитку міжпарламентської співпраці та координації позицій у міжнародних організаціях.

Литва послідовно підтримувала європейський та євроатлантичний курс України ще до початку російської агресії 2014 року. Особливого значення набули підтримка України під час Помаранчевої революції 2004 року та активна позиція Литви у період Євромайдану 2013–2014 років. Литовська сторона відкрито підтримувала демократичні перетворення в Україні, виступала за мирне врегулювання політичної кризи та засуджувала застосування сили проти протестувальників. Після анексії Криму та початку війни на сході України Литва однією з перших серед європейських держав зайняла чітку позицію щодо підтримки територіальної цілісності України та засудження дій Російської Федерації.

Важливу роль у формуванні стратегічного партнерства відіграла широка нормативно-правова база двосторонніх відносин. Укладені між Україною та Литвою угоди про дружбу та співробітництво, вільну торгівлю, захист інвестицій, військово-технічну співпрацю, а також договори у сфері освіти, науки й культури сформували правову основу взаємодії між державами. Ці документи закріпили принципи суверенної рівності, непорушності кордонів, мирного врегулювання конфліктів, розвитку економічного співробітництва та взаємної підтримки у сфері безпеки. Водночас вступ Литви до Європейського Союзу та НАТО у 2004 році суттєво посилив її роль як одного з головних партнерів України у питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції.

Після 2014 року українсько-литовські відносини перейшли на новий рівень розвитку. Російська агресія проти України стала ключовим чинником активізації двосторонньої співпраці, а Литва утвердилася як один із найпослідовніших союзників України в Європі. Політична підтримка України з боку Литви проявлялася у систематичному засудженні російської агресії, підтримці санкційної політики ЄС проти Російської Федерації, адвокації українських інтересів у міжнародних організаціях та сприянні консолідації міжнародної підтримки України.

На тлі російської агресії особливого значення набула співпраця між Україною та Литвою у сфері безпеки й оборони. Литва стала однією з перших держав, які надали Україні військову допомогу після початку російської агресії, включаючи летальне озброєння, бронетехніку, боєприпаси, системи протиповітряної оборони та іншу військову техніку. Значна увага приділялася також підготовці українських військовослужбовців відповідно до стандартів НАТО, участі литовських інструкторів у міжнародних тренувальних місіях і розвитку спільних оборонних проєктів. Важливим елементом співпраці стало підписання у 2024 році Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литвою, яка засвідчила перехід до довгострокового безпекового партнерства.

Не менш важливу роль Литва відіграла у підтримці європейської та євроатлантичної інтеграції України у 2014–2024 роках. Литовська сторона активно підтримувала підписання та імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, запровадження безвізового режиму, надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, а також поглиблення співпраці України з НАТО. Водночас Литва надавала Україні експертну, політичну й технічну допомогу у проведенні реформ, спрямованих на адаптацію українського законодавства до стандартів ЄС та НАТО.

Важливим напрямом українсько-литовського партнерства стала гуманітарна та соціальна співпраця. У 2014–2024 роках вона набула системного характеру та значно розширилася після початку повномасштабного вторгнення

Росії у 2022 році. Литва активно підтримувала Україну у подоланні гуманітарних наслідків війни, надаючи фінансову, медичну та соціальну допомогу. Значна увага приділялася лікуванню та реабілітації українських військових, підтримці внутрішньо переміщених осіб, забезпеченню гуманітарних потреб населення, а також допомозі українським біженцям на території Литви.

Помітне місце у розвитку гуманітарної співпраці між Україною та Литвою посідали волонтерські ініціативи та діяльність громадянського суспільства. Литовські громадські організації, благодійні фонди та волонтерські рухи брали активну участь у зборі коштів, закупівлі гуманітарної допомоги, медичного обладнання, транспортних засобів та підтримці українських громадян. Особливого значення набула ініціатива «Radarom!», яка стала прикладом ефективної взаємодії держави, громадянського суспільства та міжнародних партнерів у підтримці України.

Гуманітарна співпраця між Україною та Литвою включала також освітній і культурний напрями. Литва підтримувала українських студентів, науковців, митців і культурні інституції, сприяла реалізації освітніх програм, розвитку академічної мобільності та діяльності Українського центру у Вільнюсі. Це не лише забезпечувало підтримку українців в умовах війни, але й сприяло зміцненню міжкультурних і суспільних зв'язків між двома державами.

Підсумовуючи, можна сказати, що у 2014–2024 роках литовсько-українські міждержавні відносини набули характеру комплексного стратегічного партнерства, яке охоплює політичну, безпекову, економічну, гуманітарну та культурну сфери. Литва утвердилася як один із ключових союзників України у Європі, а її підтримка стала важливим чинником зміцнення міжнародних позицій України в умовах російської агресії. Досвід співпраці двох держав засвідчує високий рівень взаємної довіри, спільність стратегічних інтересів і важливість поєднання державної політики з активною участю громадянського суспільства у розвитку міжнародного партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

екларация Президента Литовської Республіки Валдаса Адамкуса Та
Президента України Леоніда Кучми : від 28.03.2002.

оговір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською
Республікою : Договір Україна від 08.02.1994 : станом на 28 квіт. 1995 р.

года між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю
Литовської Республіки стосовно співробітництва у сфері оборони : Угода М-
ва оборони України від 13.04.2011.

года між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну
торгівлю : Угода Каб. Міністрів України від 04.08.1993 : станом на 1 трав.
2004 р.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_597#Text (дата
звернення: 13.05.2026).

года між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про
співробітництво в галузі освіти, науки та культури : Угода Україна від
звернення: 13.05.2026).

года між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння та
взаємний захист інвестицій : Угода Каб. Міністрів України від 08.02.1994 :
станом на 27 лют. 1995 р.

(дата звернення: 14.05.2026).

el visarusēs paramos ukrainos pergalei pasiekti : REZOLIUCIJA від 14.03.2024.

(дата звернення: 14.05.2026).

(дата звернення: 13.05.2026).

(дата звернення: 13.05.2026).

ietuva skyrė lėšų humanitarinei pagalbai Ukrainai. *Lietuvos Respublikos užsienio*
r

a nenutrūkstamą karinę paramą Ukrainai. *Lietuvos Respublikos Krašto Apsaugos*
i

К дата звернення: 14.05.2026) оң, krautuvų ir kitos reikalingos paramos. *Lietuvos*
R

ietuva Ukrainai perdavė šovinių, antidronų ir sulankstomų lovyčių. *Lietuvos*
R

p

(дата звернення: 14.05.2026).

ADAROM! 2025 - Не здаємося і купуємо Україні дрони. *RADAROM!*.

(дата звернення: 14.05.2026).

b

(дата звернення: 20.05.2026).

(дата звернення: 13.05.2026).

k

(дата звернення: 13.05.2026).

К дата звернення: 13.05.2026) Commission's guidance on the transit via EU territory of

(дата звернення: 13.05.2026).

K

(дата звернення: 13.05.2026).

i

(дата звернення: 14.05.2026).

t

Наукова література

Л

Літвий О.В. Аудит Зовнішньої політики: Україна – Литва. Київ, 2016. 56 с.

Літвас Р. Литва оголосила про нову допомогу Україні на десятки мільйонів

є

в

В результаті засідання Ради Президентів України та Литви підписано низку документів. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ | ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ.*

В

Ф

Ш

Щ

Литва виділяє 21 мільйон євро на відновлення освіти в Україні: Стратегічну угоду підписано на Римській конференції з питань відновлення України (URC

У

Молодські волонтери надсилають допомогу українським громадам. *Торгово-в*

Литва закрилася: ЄС 05.2026) і зрештою підписати Асоціацію з

Литва інвестує 10 мільйонів євро у виробництво українських далекобійних

38. Литва не визнає документи, видані в Криму після 2014 року - Патріот

Д

В

Щишин Г. І., Корнат Л. Я. Особливості співпраці України та литовської республіки у сфері національної безпеки та оборони у період 2000–2021 рр. *Науковий журнал «політикус»*. 2018. № 1. С. 108–112.

В

Вигильницька К. О. Партнерство України з країнами Балтії: безпековий та

Ш

Дата звернення: 14.05.2026).

інформаційний аспекти: дис. ... канд. політ. наук: 291. Київський

н

дноразова підтримка українських біженців у Литві: хто може отримати

в

фіційно! Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. НІСД.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

н

р(сидзвернення України 14.05.2026)и оприлюднили спільну заяву. *АрміяInform* |

І

удько С. Балтійський щит України: Литва, Латвія та Естонія – три роки

ф

удько С. Військова підтримка Литви Україні: масштаби, напрями та еволюція

й

ростем умеров: зміцнюємо спроможності з розмінування завдяки нашим

іоюзникам. *Міністерство оборони України*. URL: https://t.me/ministry_of_def

н

мільна заява Президента України Володимира Зеленського та Президента

Литовської Республіки (14.05.2026)ітанаса Науседи. **ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ** |

в

рАУ зміцнює міжнародну співпрацю з Литвою. *Сумський національний*

їл

лім Литви ухвалив резолюцію «Про обмеження впливу терористичної

р(дата звернення: 14.05.2026).

рВільнюсі відбулась міжнародна конференція «Шлях до відновлення

р(культурного сектору України». *Посольство України у Литовській Республіці.*

їл

р(Візити в Європу (14.05.2026)ний в Європі заклад – Український Центр під

р(патронатом Першої леді Литви та України. *Посольство України у Литовській*

р

р

р

р(дата звернення: 14.05.2026).

Вільнюсі підписано Спільну заяву президентів України та Литви, а також низку двосторонніх документів. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ | ВОЛОДИМИР З*

Країна, Польща та Литва створили спільну миротворчу бригаду. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26595939.html> (дата звернення: *Е*

Країна уклала безпекову угоду з Литвою. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ | В*

Ю

И

В

Ї

У

Ц дата звернення: 14.05.2026).

Ч дата звернення: 14.05.2026).

Ш uanian president believes Ukraine will get visa-free regime with EU in late 2016
Н early 2017. *Interfax-Ukraine*.

В

И

И 2023. Т. 9, № 1. С. 20. URL: <https://doi.org/10.46340/ephd.2023.9.1.2> (дата
З звернення: 14.05.2026).

Ц дата звернення: 14.05.2026).

К

Р os pabėgėliai sėkmingai integruojasi Lietuvoje. Siekiant užtikrinti ilgalaikę
К дата звернення: 14.05.2026).

И

И tuali Jono Nekrašiaus mobiliografijos paroda «Vienybės kelio su
С дата звернення: 14.05.2026).

И

Ю

Ф

Ю дата звернення: 14.05.2026).

